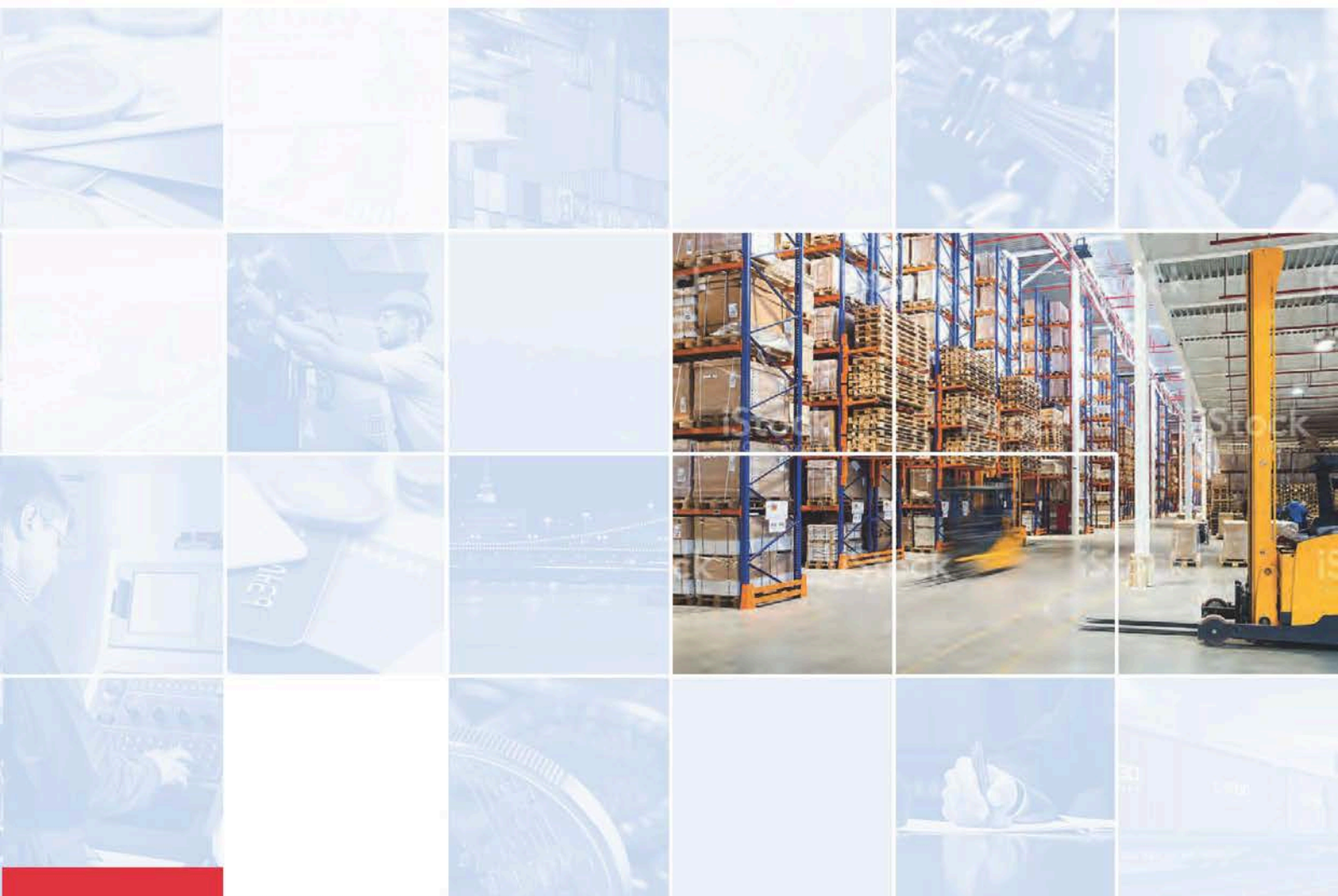

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés

A DUIHK 23. Konjunktúra-felmérésének eredményei

2017

www.duihk.hu

COMMERZBANK
A Bank az Ön oldalán

A Konjunktúrajelentés megjelenését támogatta:

Köszönetet mondunk közreműködésükért a válaszadó vállalatoknak, valamint más uniós tagországok magyarországi kereskedelmi kamaráinak.

Impresszum

© DUIHK - Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
Budapest, 2017

Szerző, projektvezetés: Dirk Wölfer
Közreműködtek: Kelemen Tamás, Daniel Hirsch

Kézirat lezárva: 2017. április 10.
Nyomtatva: 2017. 04. 11. 16:44

A tartalom a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) forrásként történő megjelölése mellett szabadon felhasználható. Tiszteletpéldányt a lenti címre kérünk. Az információkat nagy gondossággal állítottuk össze. Azonban semmiféle felelősséget nem vállalunk az adatok helyességéért és teljességéért. A közölt információk felhasználásából eredő esetleges károkért semmilyen felelősséget nem vállalunk.

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
H-1024 Budapest, Lövőház utca 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-mail: info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu

Konjunktúrajelentés 2017

Gazdasági helyzet és várakozások
Befektetési környezet

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
23. Konjunktúra-felmérésének eredményei

Budapest
2017. április

DUIHK Konjunktúrajelentés 2017

Tartalom

Előszó	5
I. Vezetői összefoglaló	7
II. Gazdasági helyzet és várakozások	10
1. Nemzetgazdaság.....	10
2. Saját ágazat / üzlet	10
3. Foglalkoztatási és beruházási tervek	14
4. Nemzetközi összehasonlítás	16
III. Befektetői környezet	19
1. Munkaerőpiaci tényezők	21
2. A szakember-hiány hatása a vállalatokra, megoldási stratégiák	27
3. Gazdaságpolitikai környezet.....	30
4. Operatív működési környezet	36
5. Euró és Európa.....	39
IV. Befektetési alternatívák.....	42
1. Magyarország melletti elkötelezettség	42
2. Magyarország külső megítélése.....	44
V. DUIHK Befektetői Hangulat-Index	46
A. Melléklet: A felmérés részletes eredményei	47
B. Melléklet: Külföldi működőtőke-befektetések	54
C. Melléklet: Módszertani megjegyzések	55

Előszó

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara 1994 nyarán végezte első vállalati felmérését a magyarországi befektetők körében. Az idén immáron 23. alkalommal kérdeztük meg tagvállalatainkat és más külföldi beruházókat arról, hogyan látják a magyarországi gazdasági helyzetet és az üzleti környezetet. A felmérést 12-ik alkalommal közösen végeztük a közép-kelet-európai térség 15 más országában működő német külkereskedelmi kamarákkal.

Miközben a gazdaság és a saját vállalat helyzetéről és várható alakulásáról elsősorban üzleti, ágazati és makrogazdasági ismeretek alapján nyilatkoznak a vállalatvezetők, addig az „üzleti környezet” esetén a válaszok ennél tágabb tapasztalatok és – ami még fontosabb – elvárások mentén születnek.

Magyarország fejlett piacgazdaság, erős és versenyképes vállalatokkal, képzett és elkötelezett munkavállalókkal rendelkezik. Ennek megfelelően az itt működő cégek magas elvárásokat támasztanak a működési feltételekkel szemben – adott esetben ezek az elvárások magasabbak is lehetnek, mint a más, alternatív helyszínekkel szemben támasztottak. Ezért a befektetők „elégedettsége” relatív mutatónak is tekinthető.

Ez viszont nem jelenti azt, hogy ne lenne összehasonlítható két adott ország elégedettségi szintje: Magyarországon a Magyarországgal szemben támasztott elvárásoknak kell megfelelni, és pl. Lengyelországban a Lengyelországgal szemben támasztott elvárásoknak.

Ezért is fontos, hogy a hazai adottságokat folyamatosan, tárgyyszerűen összevegyük a vetélytársakkal, mert így tudjuk azonosítani az erősségeket és az esetleges hiányosságokat is. Jelen felmérés ismét ennek jegyében készült.

Dale A. Martin
elnök

I. Vezetői összefoglaló

A felmérésről

1. A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara idén 23-ik alkalommal kérdezte meg tagjait és más külföldi beruházókat a magyarországi gazdasági konjunktúráról és a gazdasági környezet színvonaláról.
2. A 2017. február 1. és március 3. között végzett felmérésben 230 magyarországi vállalat vezetői válaszolták meg kérdéseinket.
→ 56. oldal
3. A felmérést párhuzamosan a közép-kelet-európai térség 15 másik országában is elvégezték, további 1.525 résztvevővel.

Gazdasági helyzet, várakozások

4. A jelenlegi gazdasági helyzetet a vállalatok jobbnak ítélik meg, mint a tavalyi felmérésében. Ez mind a nemzetgazdaság egészére, mind a saját ágazatra, valamint a saját üzleti helyzetre nézve tapasztalható. A pozitív és a negatív válaszok egyenlege mind a három esetben az eddig mért legnagyobb értéket vette fel.
5. Az idei évben a vállalatok többsége csaknem minden tekintetben ismét javulásra számít. Ez megállapítható a teljes gazdaságra, a saját ágazatra, valamint a saját üzleti helyzetre is.

→ 10. oldal

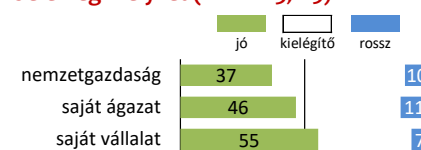
Beruházási és foglalkoztatási tervek

6. A kedvező piaci feltételek további létszámbővítésre és a beruházási kiadások emelésére készítetik a vállalatokat: Mind a két területen a pozitív válaszok aránya messze meghaladja a csökkentést tervező cégek arányát. A beruházások esetén azonban az egyenleg már nem tudott javulni a tavalyi eredményhez képest.

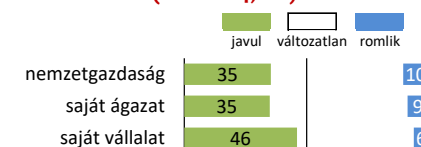
→ 14. oldal

Gazdasági helyzet és várakozások

Jelenlegi helyzet (→ 1.1, 1.3, 1.5)

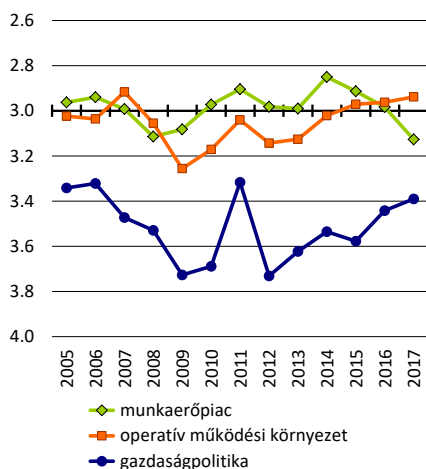

Várakozások (→ 1.2, 1.4, 1.6)

Elégedettség az üzleti környezettel

1 = nagyon elégedett ... 5 nagyon elégedetlen

(Az egyes kategóriákhoz tartozó tényezőket ld. a III. fejezetben valamint az A. melléklet 2.A-C táblázatoknál.)

Gazdaságpolitikai környezet

A felmérés alapvetően három területre csoportosítja az üzleti környezetet meghatározó tényezőket: a munkaerőpiaci feltételekre, a gazdaságpolitikai és szabályozási környezetre, valamint az operatív tevékenységet befolyásoló működési környezetre.

- A hagyományosan kedvezőnek ítélt munkaerőpiaci feltételeket illetően lényeges romlást tapasztaltunk az idei felmérésében. Kiemelkedően negatívak a visszajelzések a képzett munkaerő rendelkezésre állására vonatkozóan: négy résztvevőből hárman elégedetlenek a jelenlegi helyzettel, egyes vállalati szegmensekben még ennél is kedvezőtlenebb a kép. Ennek következményeképpen a munkaköltségekre, a képzettségre és a termelékenységre és motiváltságra vonatkozó vélemények is kevésbé pozitívak, mint a korábbi években.

→ 21. oldal

- A munkaerőhiánnyal kapcsolatosan aggodalomra ad okot, hogy ez minden harmadik cégnél már a folyó tevékenység korlátozásához vezetett, és csaknem minden ötödik vállalat esetében ez erősebben befolyásolhatja a beruházási terveket. A probléma enyhítésére a cégek különböző eszközöket választanak, ezekről külön fejezetben adunk számot.

→ 27. oldal

- Biztató eredmény, hogy több, korábban erős kritikával illetett kérdésben javult a befektetők véleménye, így például a közigazgatás, az adórendszer és a jogbiztonság tekintetében. Mindazonáltal azonban ezekben a kérdésekben még mindig többségben vannak az „elégedetlen” válaszok, „pihenésre” tehát nincs ok.
- Nem sikerült javítani a befektetők közérzetét két másik érzékeny témában, a korrupció, valamint a közbeszerzések átláthatósága kérdésében, ahol a tavalyihoz hasonló, igen gyenge eredmények születtek. Az uniós támogatásokhoz való hozzáférést a tavalyinál korlátozottabbnak érzékelik a vállalatok, ami egyenes következménye a kifizetések tavalyi lassulásának.

→ 30. oldal

Befektetők elkötelezettsége

- A magyar gazdaság iránti befektetői elkötelezettség az elmúlt évtizedekben erős összefüggést mutatott az üzleti környezettel való elégedettséggel, ezen belül is kiemelten a gazdaságpolitikai keretekkel. Ez beigazolódott az idei felmérésben is, ennek köszönhetően azoknak az aránya, akik ismételten Magyarországra hoznák beruházásaikat, másfél százalékponttal, 81 százalékra nőtt.

→ 42. oldal

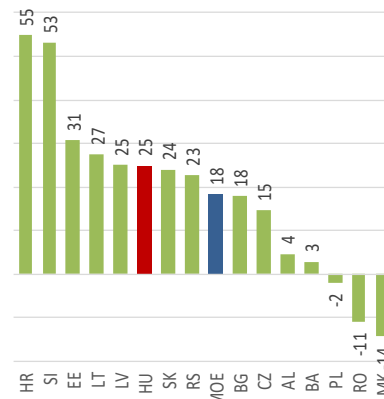
Nemzetközi összehasonlítás

Felmérésünket 2006 óta 15 további közép-kelet-európai országban működő német külkereskedelmi kamara is elvégzi, azonos időben és azonos tartalommal. Ez lehetővé teszi a gazdasági fejlődés és a befektetői környezettel való elégedettség nemzetközi összehasonlítását.

12. Az idei nemzetközi eredmények alapján megállapítható, hogy Magyarország a régiós átlag körül teljesíti a gazdaság alakulása és az erre vonatkozó várakozások tekintetében. Több esetben, különösen a jelenlegi helyzetre vonatkozóan, sikerült tovább lefaragni a korábbi évek hátrányából vagy pedig kismértékben erősíteni a relatív előnyt. Az idei kilátásokat illetően azonban a régióbeli országokban a vállalatvezetők többnyire optimistábbak, mint Magyarországon, így a magyar „helyezések” némileg romlottak a tavalyihoz képest.
13. A befektetői környezet tekintetében az elégedettségi szint a legtöbb országban csak csekély mértékben változott 2016-hoz képest. Magyarországon az átlagos érték csaknem azonos a tavalyi értékkel, Boszniában, Észtországban és Litvániában viszont több kérdésben is romlottak a vállalati vélemények, miközben Szlovéniában átlagon felüli javulást tapasztaltak. Ennek eredményeképpen a vizsgált 21 tényező közül 13 esetben nem, vagy csak egy lépcsőfokkal változott Magyarország helyezése. A közigazgatás terén három fokkal, a negyedik helyre javult Magyarország eredménye, viszont 4-5 fokkal romlott a beszállítói háttérrel, ill. a munkavállalók teljesítményével kapcsolatos elégedettség relatív helye a régióban.
14. Az előzőekben leírt vállalati vélemények a befektetők saját országukról alkotott képét hasonlították össze. Arra a kérdésre, milyen vonzónak tartják az egyes külföldi országokat, a befektetők zöme – ismét – Csehországot nevezte meg, mint a legvonzóbb befektetési helyszínt. Magyarország ebben a 20 országból álló rangsorban, a tavalyihoz hasonlóan, a 9. helyet foglalja el.

Nemzetgazdaság kilátásai 2017-re

javulásra és romlásra számító válaszok egyenlege, százalékpontban

→ 44. oldal

II. Gazdasági helyzet és várakozások

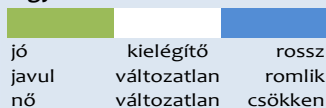
1. Nemzetgazdaság

Megjegyzések jelen fejezethez

Az ábrákon szereplő számadatok az adott válasz százalékos részarányát jelölik az összes válaszadóhoz viszonyítva. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszok (kielégítő, változatlan) részaránya (az ábrákon ez a középső, fehér szakasz).

Az ábráknál zárójelben szereplő számok (pl. → 1.1) az „A” mellékletben található részletes táblázatok számozására utal.

Jelmagyarázat:

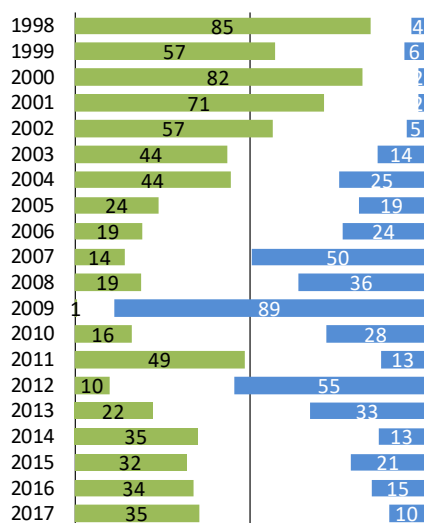

A jelenlegi gazdasági helyzetet a vállalatok jobbnak ítélik meg, mint a tavalyi felmérésében. Ez mind a nemzetgazdaság egészére, mind a saját ágazatra, valamint a saját üzleti helyzetre nézve tapasztalható.

A nemzetgazdaság aktuális helyzetét több mint minden harmadik vállalat nevezte jónak, és mindössze 10 százalékuk rossznak. A két arányszám egyenlege (+ 27 százalékpont) a 2005 óta mért legkedvezőbb érték.

Az idei évre vonatkozó várakozások tekintetében is javult a befektetők hangulata: a cégvezetők 35 százaléka javulást vár, és csak minden tizedik számít romló makrogazdasági környezetre. Ez az arány ugyan nem éri el 1998-2002 közötti kimagasló értékeket (1998 elején pl. a megkérdezettek 85 százaléka pozitív változásra számított, és csak 4 százalékuk a helyzet romlására), de így is az idei a legjobb eredmény 2011 óta.

Nemzetgazdaság kilátásai (→ 1.2)

2. Saját ágazat / üzlet

Felméréseinkben a saját ágazat, és még inkább a saját vállalat helyzetét rendszerint kedvezőbbnek tekintik, mint az általános makrogazdasági helyzetet. Ez az idei felmérésben is beigazolódtott. A saját iparág helyzetét a válaszadók 46 százaléka jónak értékeli, a saját üzleti helyzetet pedig 55 százalékuk, miközben a negatív válaszok aránya csak 11 illetőleg 7 százalék.

Az idei évre vonatkozó várakozásokat elsősorban a várt piaci keresletre alapozzák a cégek. A megkérdezettek 61 százaléka növekvő **árbevétele**re számít, csak 6 százalékuk tart csökkenő forgalomtól, ami érezhető javulás a tavalyi 56:10 arányhoz képest. Figyelemre méltó, hogy míg – az árbevételre illetően – a korábbi években a nagy exporthányaddal működő cégek rendszerint optimistábbak voltak az elsősorban a belső piacra termelő/szolgáltató cégeknél, ez a jelenség az idén megfordult: az alig vagy csak közepes hányadban exportáló vállalatok körében a növekvő és a csökkenő árbevételre számító aránya 64:6 százalék, addig az erősen exportorientált cégeknél ez az arány 55:8 százalék. Ez véleményünk szerint az erősödő belső keresletet tükrözi.

Az **export-árbevétel**t illetően gyakorlatilag nem változott a tavalyi eredmény: a cégek 40 százaléka növekedésben bízik, csak 6 százalékuk vár csökkenő kivitelt. A leginkább exportra termelő feldolgozóiparban ugyan ennél magasabb a pozitív válaszok aránya (55%, negatív válaszok: 8%), ez azonban a tavalyinál némileg visszafogottabb eredmény (60:3%).

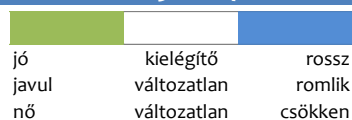
Ágazati megközelítésben megállapítható, hogy a saját ágazat illetőleg vállalat helyzetét és kilátásait, valamint az árbevétel várható alakulását a kereskedelmi cégek az átlagnál valamivel optimistábban ítélik meg. Ezzel kapcsolatosan figyelembe kell venni, hogy ez a kör túlnyomóan kül- ill. nagykereskedelmi cégekből áll (pl. külföldi gyártók magyarországi értékesítési szervezetei), így véleményük inkább az importforgalomra és a nagykereskedelemre értelmezendő, és nem a kiskereskedelemre.

Létszámkategóriák szerint az elmúlt évekhez hasonlóan a nagyobb vállalatok (250 vagy több alkalmazottal) bizonyultak az átlagnál derülátóbbnak. Az idei évben azonban – különösen a feldolgozóiparban – az eddigieknél jobban szerepeltek a kisebb cégek is, több esetben a nagyvállalatokhoz hasonló – pozitív – válaszokat adtak.

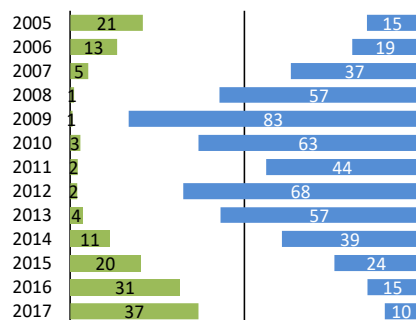
A gazdasági szereplők **földrajzi eloszlásából** adódóan, sok kérdésben Közép-Magyarországon születtek az átlagosnál jobb eredmények. Az exportkilátások esetén kiemelkedően szerepel a nyugati országrész, de biztató jel, hogy pl. a beruházási tervekkel illetően a keleti és északi országrész a nyugatiéhoz hasonló jó eredményt mutat.

Beruházások alakulása Magyarországon					
volumenváltozás az előző évhez, százalékban					
	Volumenváltozás				rész- arány*
	2013	2014	2015	2016	2016
Mezőgazdaság	12.4	18.9	-13.3	-7.5	5.5
Feldolgozóipar	3.1	9.6	-4.5	7.0	32.6
Villamosenergia-, gázellátás	-17.4	9.2	40.8	-9.9	3.7
Kereskedelem	3.3	5.5	-2.4	10.0	6.7
Szállítás, raktározás	19.7	41.3	0.6	-42.1	12.9
Túrizmus, vendéglátás	12.3	34.8	18.4	-22.5	1.0
Információ, kommunikáció	-8.3	13.3	17.0	-1.5	4.0
Ingatlanügyletek	-19.1	16.9	4.7	-4.9	13.6
Közigazgatás, tb	44.0	5.2	39.0	-43.9	4.6
Oktatás	3.8	7.4	30.0	-40.0	1.7
egészségügy, szociális ellátás	11.7	53.2	62.4	-74.9	1.0
Összesen	6.9	19.4	7.1	-20.0	100.0
* részarány: részesedés az összes beruházások (folyóáron számított) teljesítményértékéből, százalékban.					
Forrás: KSH					

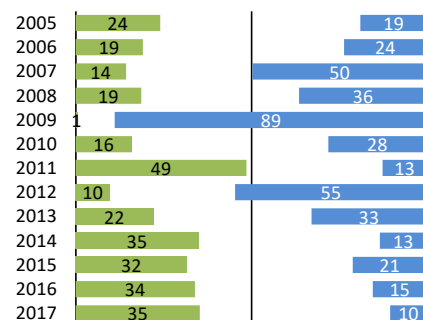
Gazdasági helyzet és várakozások 2005 – 2017

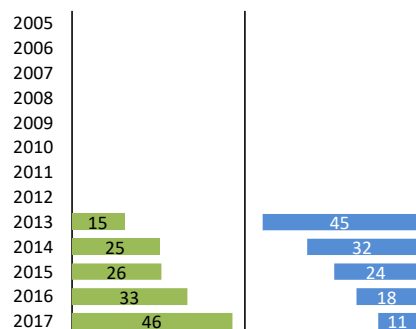
Nemzetgazdaság helyzete (→ 1.1)

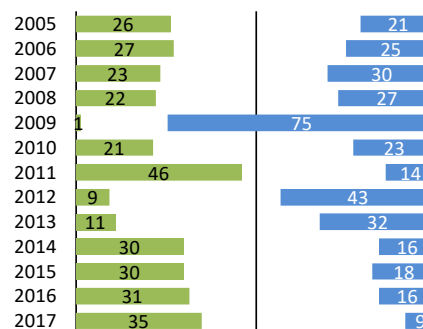
Nemzetgazdaság kilátásai (→ 1.2)

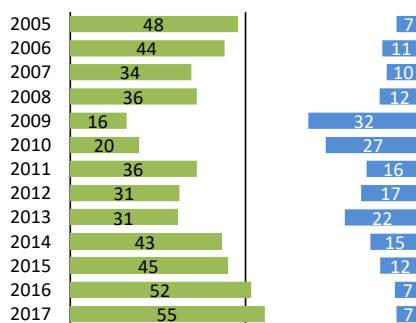
Saját ágazat helyzete (→ 1.3)

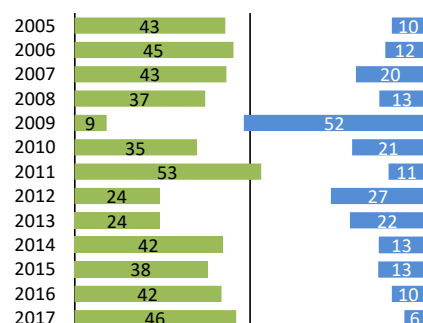
Saját ágazat kilátásai (→ 1.4)

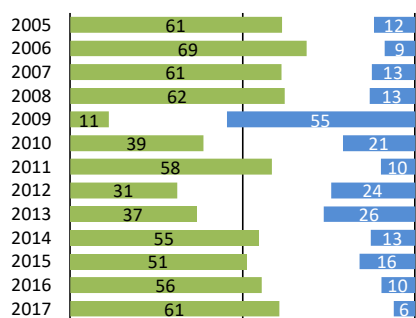
Saját üzleti helyzet (→ 1.5)

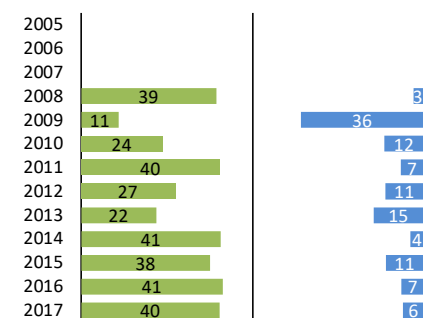
Saját üzleti várakozások (→ 1.6)

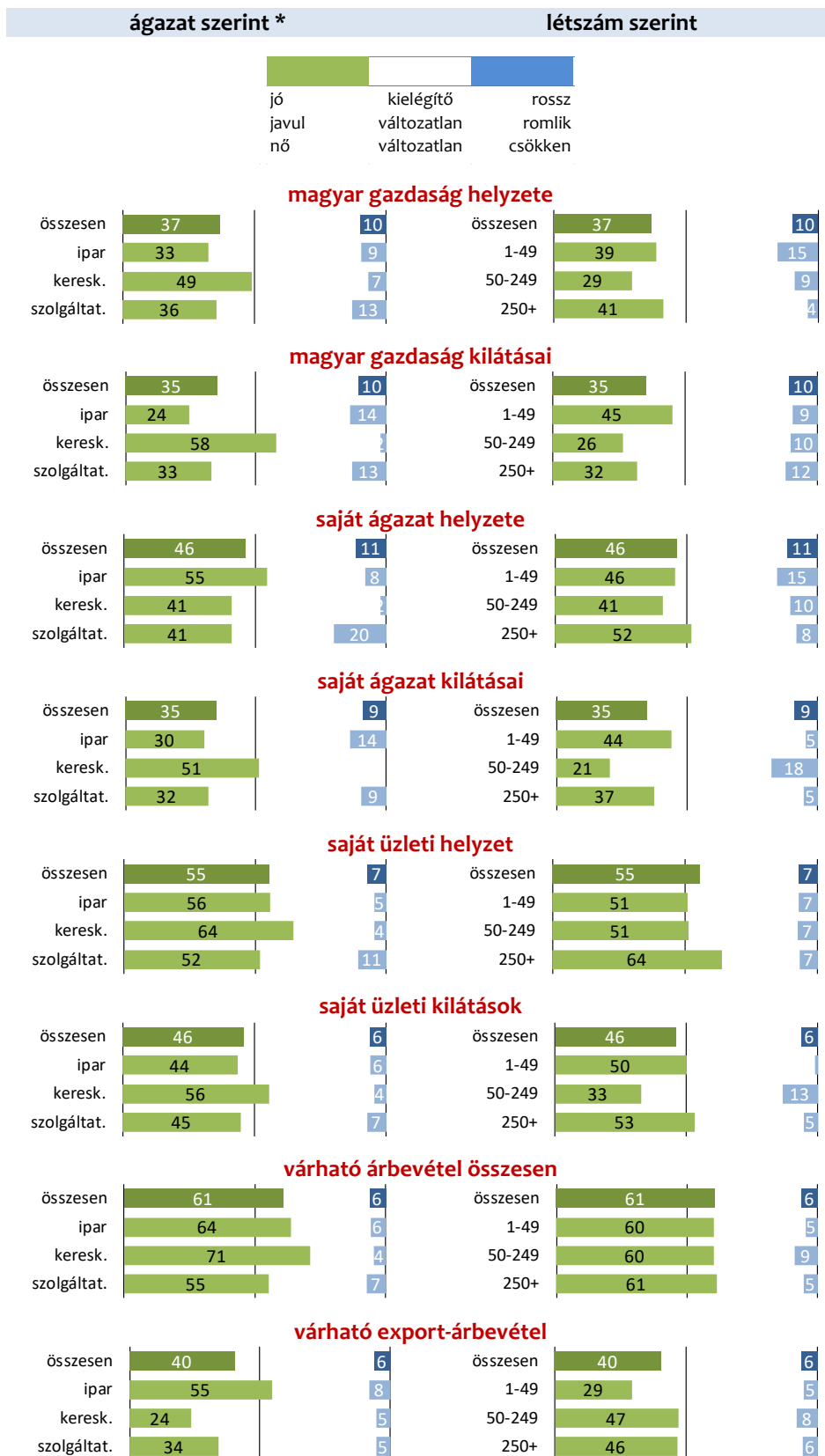

Teljes árbevétel várt alakulása (→ 1.7)

Export-árbevétel várt alakulása (→ 1.8)

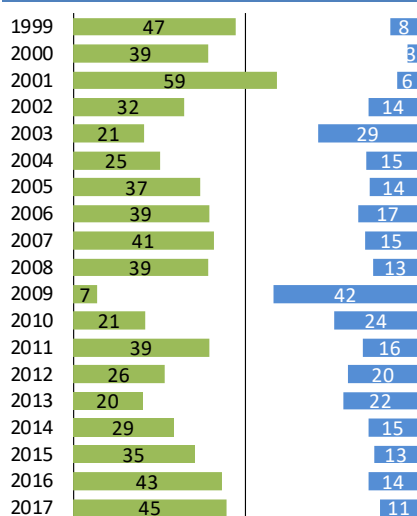

* ipar: csak feldolgozóipar (energia/vízellátás és építőipar nélkül). kereskedelem: elsősorban nagy- és külkereskedelem

3. Foglalkoztatási és beruházási tervek

Foglalkoztatási tervek (→ 1.9)

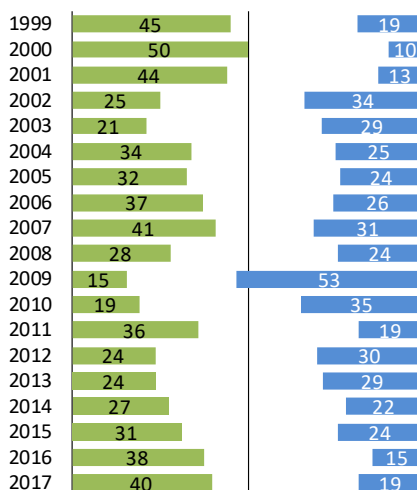
A kedvező piaci feltételek további létszámbővítésre és a beruházási kiadások emelésére készítetik a vállalatokat: Mind a két területen a pozitív válaszok aránya messze meghaladja a csökkentést tervező cégek arányát.

Az idén a megkérdezett vállalatok 45 százaléka tervezi újabb dolgozók felvételét, csak 11 százalékuk gondolkodik létszámcsökkentésben. Ennél jobb arányt utoljára csak 2001-ben mértünk (59:6%). Igen kedvező jel, hogy a foglalkoztatási szándék viszonylag egyenletesen jelenik meg a különböző ágazatokban, létszám- és exporthányad-kategóriákban, valamint régiók szerint is.

A beruházási tervek esetén csak minimálisan változott a pozitív és negatív válaszok egyenlege, a tavalyi 38:15%-os arányról 40:19%-ra. E téren az idei felmérés megerősítette az elmúlt néhány évben tapasztalható jelenséget, hogy leginkább a nagy, exportra termelő feldolgozóipari vállalatok hajlandók növelni beruházási kiadásait.

Érdemes megjegyezni, hogy beruházási és a foglalkoztatási szándékok nem minden esetben azonosak. A beruházásait növelő vállalatok két harmada ugyan a létszámot is bővíti, de egy harmada létszámbővítés nélkül teszi azt. És fordítva: a beruházási kiadásokat csökkentő cégek közül ugyan inkább a létszámcsökkentés a jellemző (minden harmadik ilyen cég tervezi azt), de még ebben a csoportban is még 21% újabb munkatársakat szándékozik felvenni.

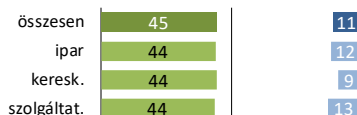
Beruházási tervek (→ 1.10)

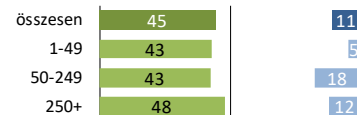
* Megjegyzés: Az „összesen” kategória tartalmazza a építőipart valamint az energiaellátást is, ezért az „összesen” érték eltérhet a felsorolt ágazatok átlagától.

Foglalkoztatási tervek 2017 (→ 1.9)

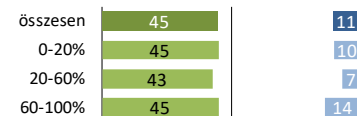
ágazat szerint*

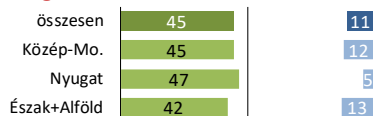
létszám szerint

export-hányad szerint

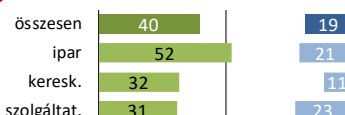

térség szerint

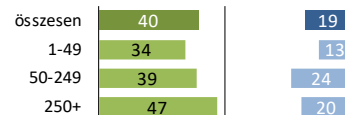

Beruházási tervek 2017 (→ 1.10)

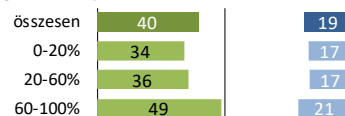
ágazat szerint*

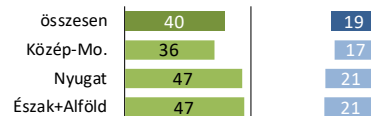
létszám szerint

export-hányad szerint

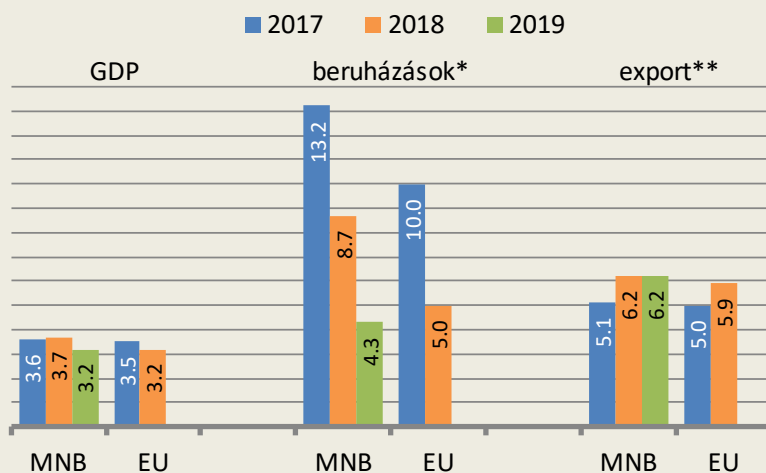

térség szerint

Előrejelzések a magyar gazdaságra

volumenváltozás az előző évhez, százalékban

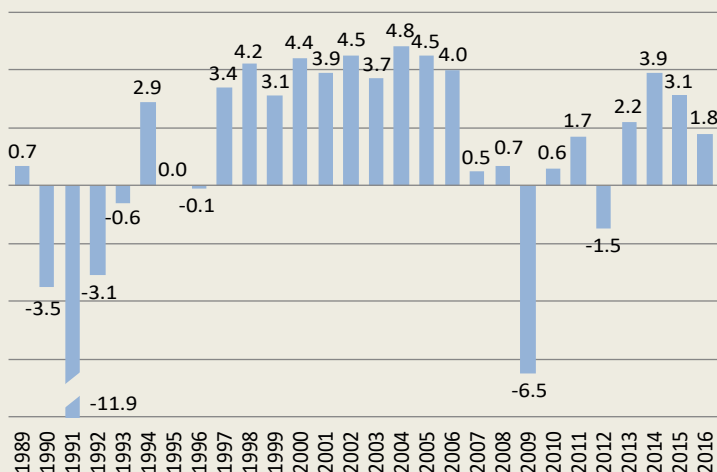

* bruttó állóeszköz felhalmozás. ** áruk és szolgáltatások

Forrás: MNB (Inflációs jelentés, 2017. március); EU: Európai Bizottság (Téli előrejelzés, 2017. február)

A magyar gazdasági növekedés üteme

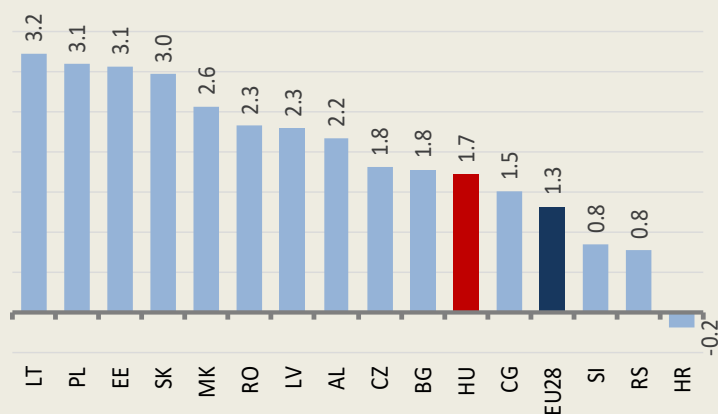
A bruttó hazai termék volumenváltozása az előző évhez, százalékban

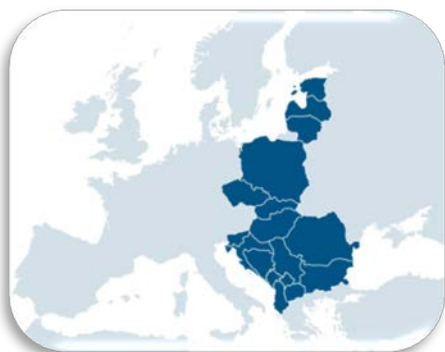
Forrás: KSH

A GDP volumenváltozása 2010 és 2016 között

átlagos éves változás az időszakban, százalék

Forrás: Eurostat

4. Nemzetközi összehasonlítás

Az idei felmérésben résztvevő 15 közép- és kelet-európai ország eredményei alapján megállapítható, hogy Magyarország a régiós átlag körül teljesít a gazdaság alakulása és az erre vonatkozó várakozások tekintetében.

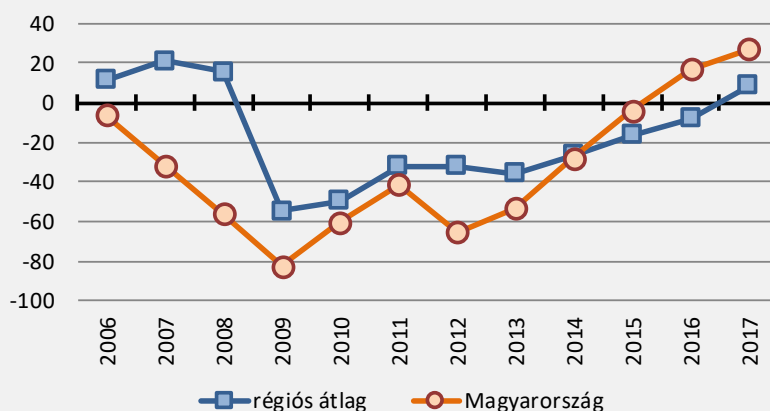
Több esetben, különösen a jelenlegi helyzetre vonatkozóan, sikerült tovább lefaragni a korábbi évek hátrányából vagy pedig kismértékben erősíteni a relatív előnyt.

Az idei kilátásokat illetően azonban a régióbeli országokban a vállalatvezetők többnyire optimistábbak, mint Magyarországon, így a magyar „helyezések” némileg romlottak a tavalyihoz képest.

Régiós kitekintés

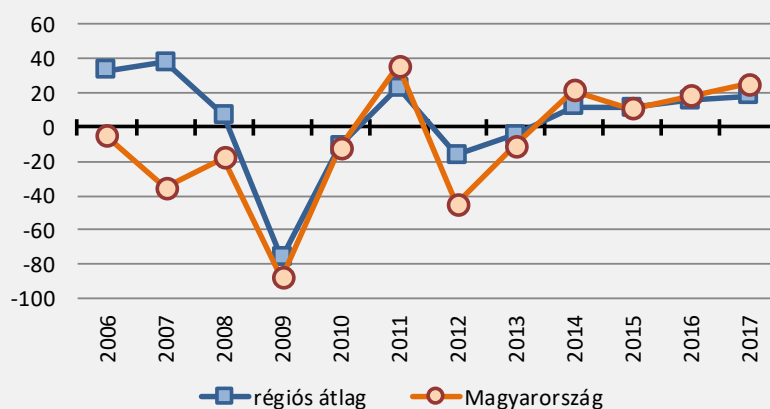
Nemzetgazdaság jelenlegi helyzete

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

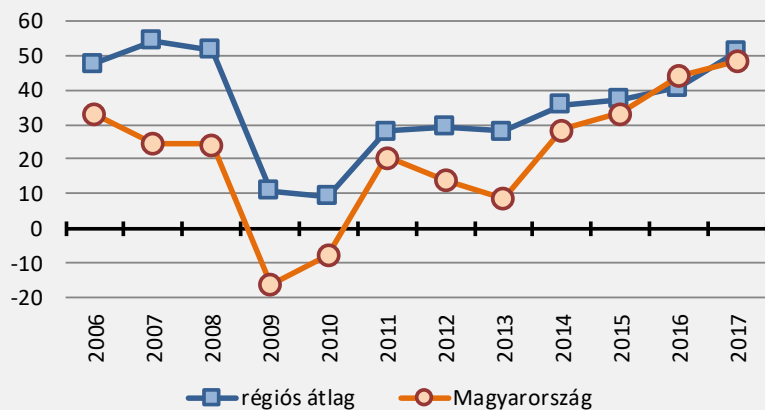
Nemzetgazdaság kilátásai

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

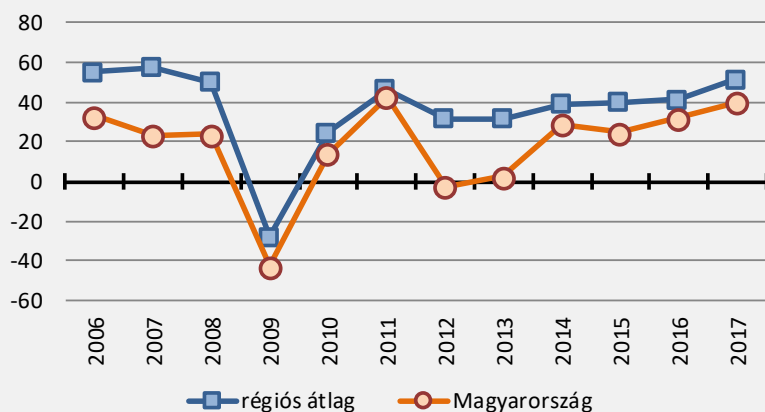
Saját vállalat jelenlegi helyzete

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

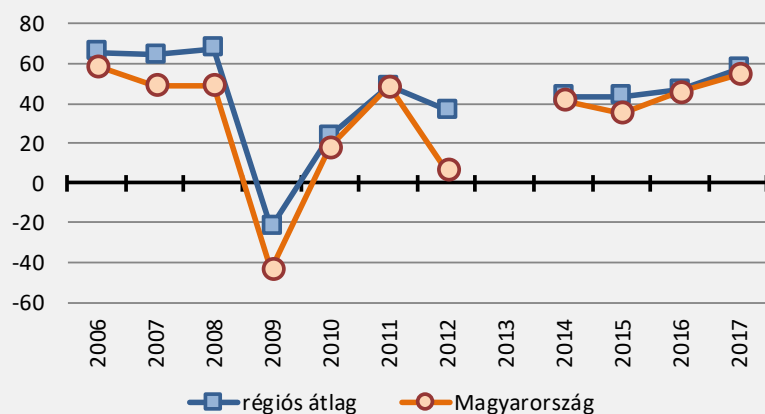
Saját vállalat üzleti kilátásai

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

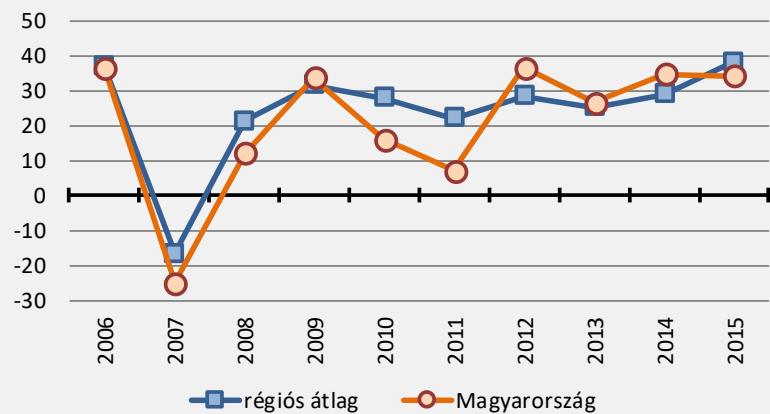
Teljes árbevétel várt alakulása

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

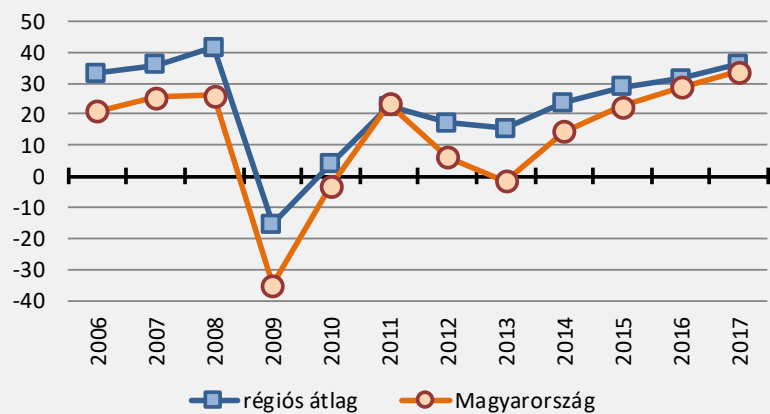
Export-árbevétel alakulása

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

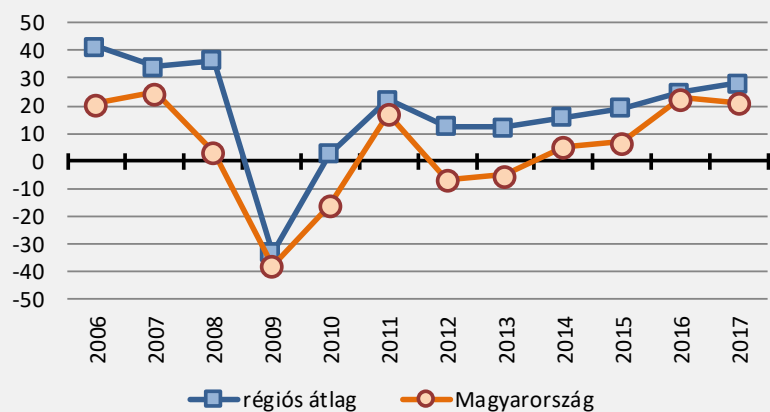
Foglalkoztatási tervek

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

Beruházási tervek

a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont

III. Befektetői környezet

A befektetői környezet megítélésében alapvetően folytatódtak a tavalyi felmérésben tapasztalt trendek: néhány fontos gazdaságpolitikai kérdésben ismét csökkent az elégedetlenség mértéke, míg több, a munkapiacot meghatározó területen kedvezőtlen irányba mozdult a vállalatok értékelése. Az operatív környezet valamivel kedvezőbb értékelést kapott.

Mivel a magyar munkaerőpiac nyújtotta kedvező feltételek eddig a versenyképesség szempontjából az ország egyik legfontosabb előnyének számítottak, ezen a területen a gazdaságpolitika és a vállalati szféra részéről összehangolt, gyors és hatékony erőfeszítésekre van szükség.

Az „üzleti környezet” alatt a vállalati működést befolyásoló gazdaságpolitikai, szabályozási és általános piaci feltételrendszert értjük. Elemzéseinkben különösen a következő területeket vizsgáljuk:

» **Munkaerőpiac**

Ide tartozik pl. a képzettség, a termelékenység, a dolgozók motiváltsága, a munkaerő-költségek, a munkajog, az oktatási rendszer vagy a szakemberek rendelkezésre állása.

» **Operatív működési környezet**

Ez alatt azokat a tényezőket értjük, amelyek közvetlenül érintik a vállalat termelési vagy szolgáltatási tevékenységét, pl. a költség-szint és -szerkezet, az infrastruktúra, a helyi beszállítók, a fizetési fegyelem vagy a kutatási és fejlesztési feltételrendszer.

» **Gazdaságpolitikai keretfeltételek**

Ez a csoport azokat a feltételeket tartalmazza, amelyeket az állam közvetlenül szab meg, pl. a közigazgatásban, az adózás terén, a jogalkotás és -alkalmazás, a támogatási rendszer, a gazdaságpolitika kiszámíthatósága, a közbeszerzési rendszer vagy a korrupció elleni fellépés.

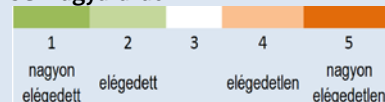
Megjegyzések jelen fejezethez

Az egyes tényezőkkel való elégedettséget 1-től ('nagyon elégedett') 5-ig ('nagyon elégedetlen') skálán minősíthették a válaszadók. A szövegben az 'elégedett' kifejezés az 1+2 válaszokra, az 'elégedetlen' kifejezés pedig a 4+5 válaszokra vonatkozik.

Ábrák:

Az ábrákon szereplő értékek az adott válaszok (1-5) százalékos részarányát jelölik. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszok (3) aránya – az ábrákon ez a középső, fehér szakasz.

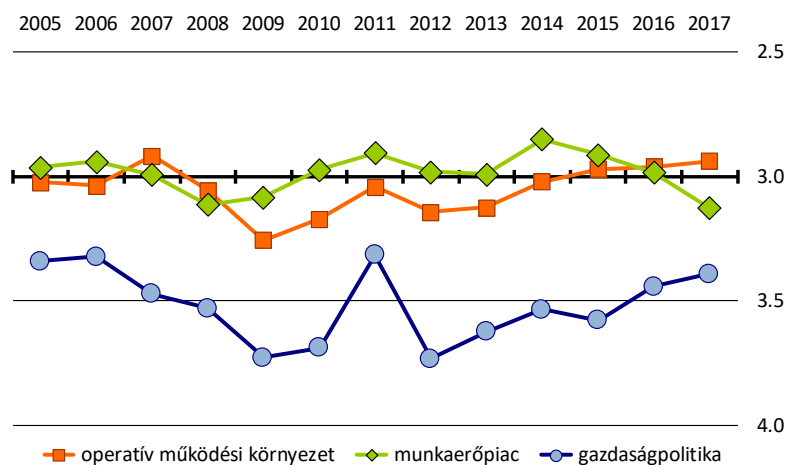
Jelmagyarázat:

Sorrendek az összes válasz (1-5) átlagán alapulnak.

Elégedettség az üzleti környezet összetevőivel * (→2)

1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen

* Az egyes összetevőkhöz tartozó tényezőket ld. az A. mellékletben a 2.A-C táblázatokban.

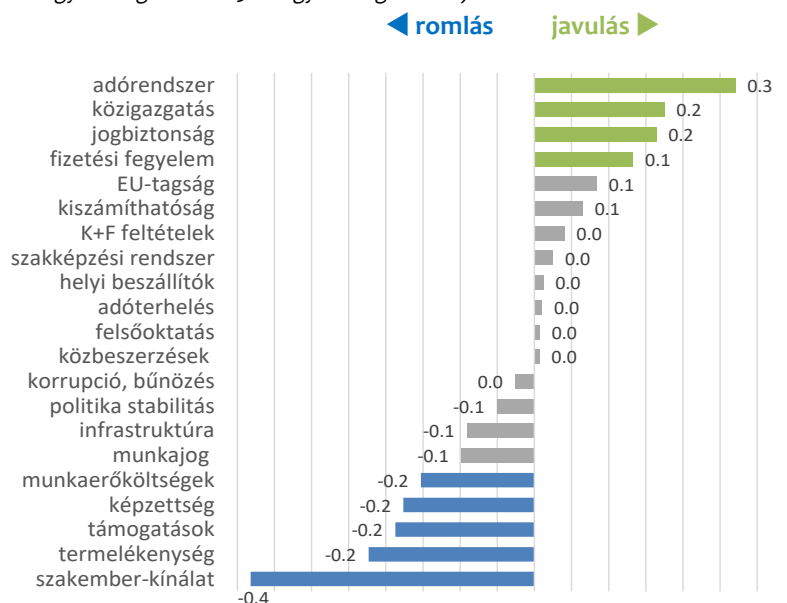
A vizsgált 21 tényező közül átlagon felüli javulást tapasztaltunk az adórendszer, a közigazgatás és a jogbiztonság tekintetében. Ezekben a kérdésekben Magyarország a nemzetközi összehasonlításban is előre tudott lépni.

Ezzel szemben a szakképzett munkaerő rendelkezésre állása drámai mértékben romlott, ez viszont kedvezőtlen irányú elmozdulást váltott ki pl. a termelékenység, a képzettség valamint a munkaköltségek megítélésében is.

Az üzleti környezet megítélésének változása 2017 / 2016

az átlagos értékelés változása a 2016. évi felméréshez

(1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen)

1. Munkaerőpiaci tényezők

Égető szakemberhiány

Mintegy két éve, párhuzamosan a foglalkoztatási helyzet fokozatos javulásával, a vállalatok egyre növekvő mértékben szakemberhiányra panaszkodnak. Ez már a tavalyi felmérésünkben is tükröződött az elégedettségi mutató jelentős romlásával. Az idei felmérés szerint a helyzet drámaian súlyosbodott: négy cégből három elégedetlen, közülük 27 százalék „nagyon”, már csak elenyésző számban (5 százalék) vannak azok, akik elégedettek.

Ahogy tavaly, idén is a nagy, exportra termelő feldolgozóipari vállalatoknál a legsúlyosabb a hiány, de nem sokkal jobb a helyzet a kereskedelemben vagy a szolgáltatási szektorban sem.

Kiemelt foglalkoztatáspolitikai intézkedések

A foglalkoztatás bővítése érdekében a Kormány 2012. július 4-én elfogadta a „Munkahelyvédelmi Akciótervet”.

Ennek alapján adókedvezményeket lehet érvényesíteni:

- » a 25 év alatti és az 55 év feletti foglalkoztatott munkavállaló után
- » tartósan álláskereső személyek után
- » a gyermekgondozási díjban, gyermekgondozást segítő ellátásban vagy gyermeknevelési támogatásban részesülő munkavállaló után
- » szabad vállalkozási zónákban működő vállalkozások esetén
- » mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatott munkavállalók után.

A munkavállalók mobilitása érdekében:

- » Saját gépkocsival történő munkába járás költségtérítésének emelése
- » Adómentes mobilitási célú lakhatási támogatás
- » A társasági adóalapot csökkentő kedvezményként elszámolható tételek
- » Munkásszállások építése, kialakítása

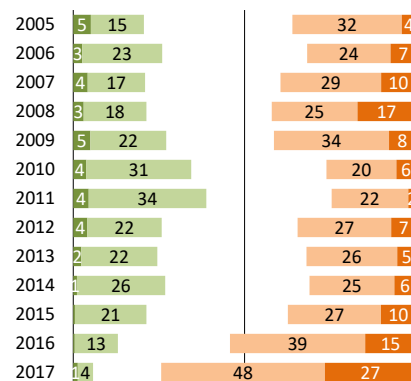
Pályázati úton elérhető támogatások:

- » Több központi munkaerőpiaci program, pályázat áll kiírás előtt, amelyek a közfoglalkoztatásból történő kilépést fogják elősegíteni.

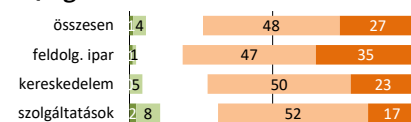
Munkaadók tehermentesítése:

- » 2017. január 1-jétől a szociális hozzájárulási adó mértéke 27%-ról 22%-ra csökkent.
- » 2018-tól 20%-ra csökken az adó.

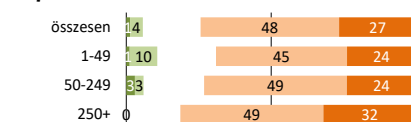
Szakember-kínálat (→ 2.21)

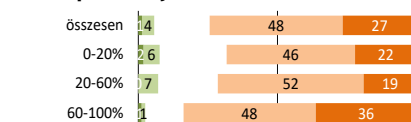
2017 ágazat szerint

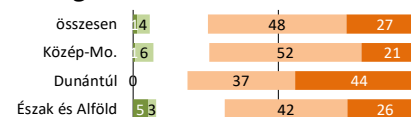
2017 létszám szerint

2017 exporthányad szerint

2017 régió szerint

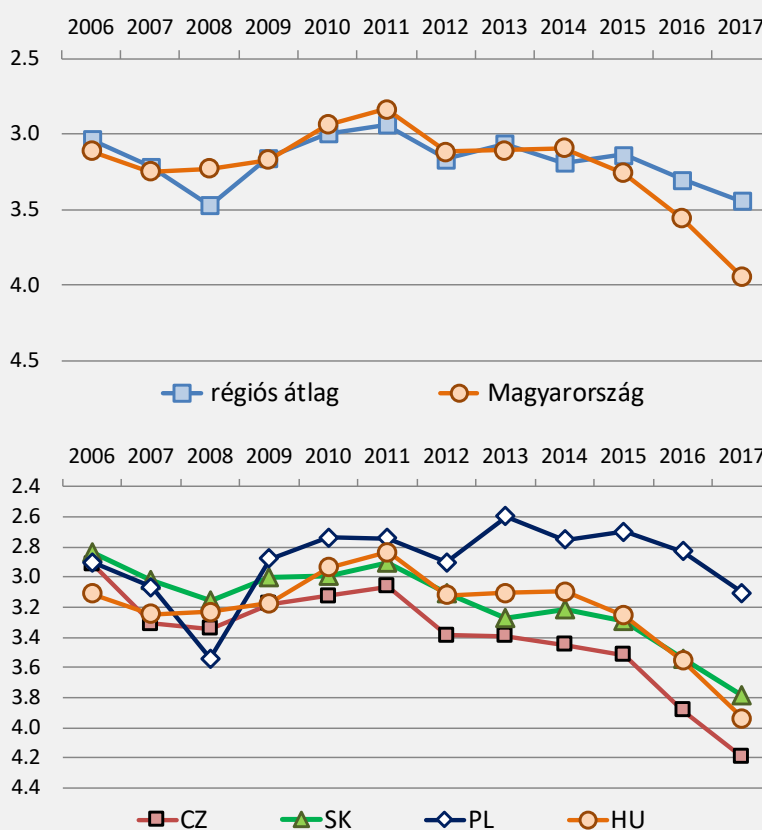

Régiós kitekintés

Sovány vigasz a hazai vállalatok számára, hogy a térségben több ország is hasonló gondokkal küzd, és a tendencia is a hasonló. A legsúlyosabb a helyzet Csehországban, ahol a cégek 81 százaléka elégedetlen. A magyarországival csaknem megegyező elégedetlenséget Szlovákiában is mértek, de nem sokkal jobb a helyzet pl. Bulgáriában vagy Romániában sem.

Szakképzett munkaerő rendelkezésre állása

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Béreköltségek várható és tényleges emelkedése (→ 1.11)

	felmérés szerint várt emelkedés*	tényleges emelkedés**
2014	4,4	4,3
2015	4,3	3,9
2016	4,9	5,4
2017	7,8	---

2017 ágazat szerint:

feldolgozóipar:	8,8
kereskedelem:	7,1
szolgáltatások:	7,3%

* számtani átlag, az alsó és felső 5%-tól megtisztítva, forrás: DUIHK

** bruttó átlagkereset a versenyszférában, forrás: KSH

Megjegyzés:

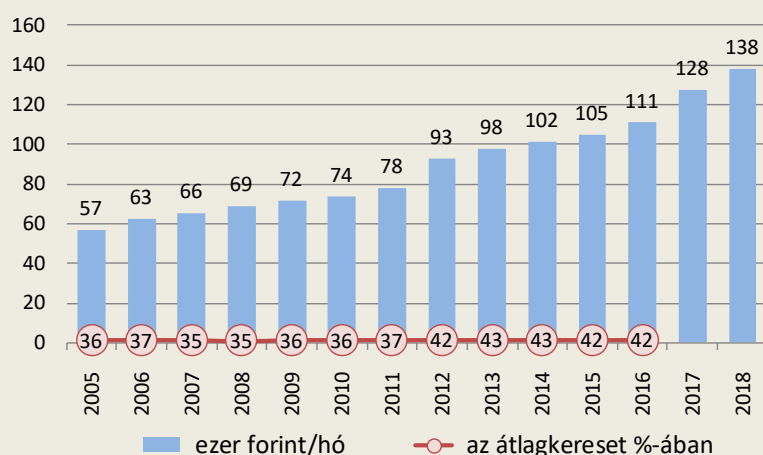
A felmérésben a kérdés a „munkaköltségek”-re vonatkozott. A visszajelzések alapján azonban a legtöbb válaszadó a bruttó-keresetek tervezett emelését adta meg, tehát nem vette figyelembe a járulékcsökkentés költségcsökkentő hatását. Ezért a tényleges munkaköltség-emelkedés az itt megadott mértéknél kisebb lehet.

Növekvő költségek, kevésbé megfelelő képzettség mellett

A munkaerőhiány rányomja bélyegét a munkaerőpiac egyéb vetületeire is. A kereslet–kínálati arány megbomlásával a költségek is emelkednek, miközben a még rendelkezésre álló munkaerő képzettsége, ill. termelékenysége is a korábbinál kevésbé felel meg az elvárásoknak.

Felmérésünk szerint a megkérdezettek átlagosan a munkaköltségek 7,8 százalékos emelkedésre számítanak az idén. A feldolgozóiparban ennél is magasabb béremelésre készülnek (8.8%).

A minimálbér összege 2005-2018

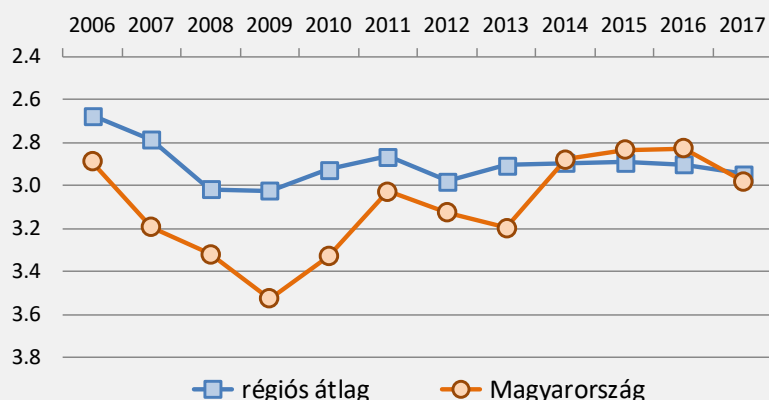
Forrás: KSH

Régiós kitekintés

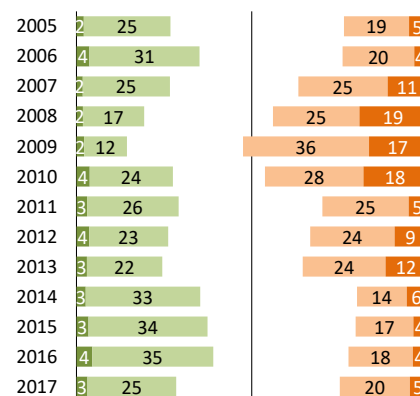
- Régiós összevetésben – érthető módon – a magyarországinál alacsonyabb bérköltséggel rendelkező országok vezetik az elégedettségi listát: Albánia, Bulgária, Lettország, Románia. A legmagasabb bérköltségű Szlovéniában – szintén érthető módon – a legmagasabb a munkaköltségekkel kapcsolatos elégedetlenség, de ezt részben kompenzálja a dolgozók magasabb képzettsége: e tekintetben Szlovéniában a legelégedettebbek a vállalatok, míg pl. Bulgária, Albánia vagy Románia a lista végén található.
- Magyarország csak kis mértékben tér el (lefelé) a régiós átlagtól. Inkább kedvezőtlennek nevezhető Csehország esete, hiszen az ország mind a költségek, mind a képzettség tekintetében erősen átlagon aluli elégedettséget mutat fel.

Munkaköltségek

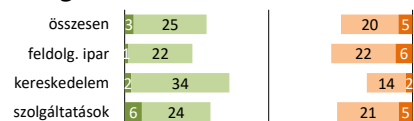
elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

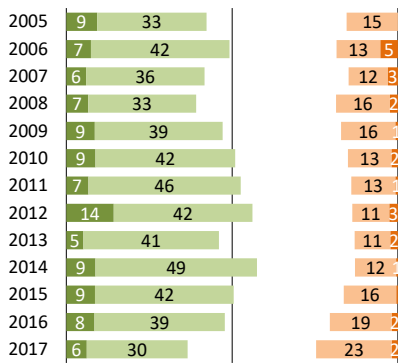
Munkaköltségek (→ 2.15)

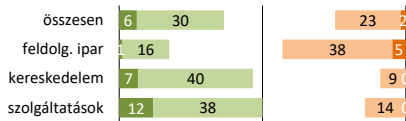
2017 ágazat szerint

Dolgozók képzettsége (→ 2.17)

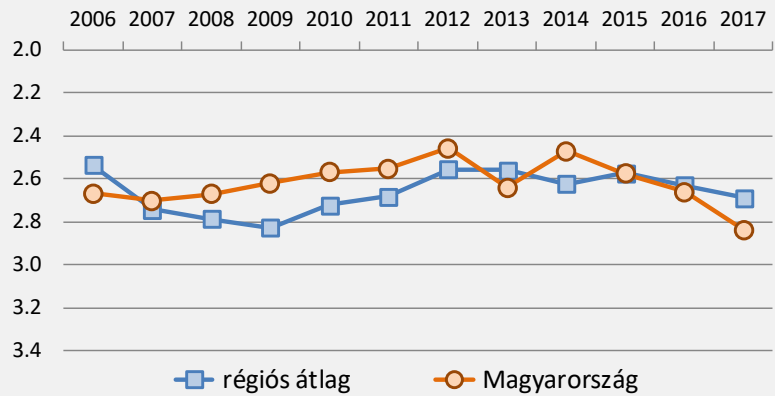

2017 ágazat szerint

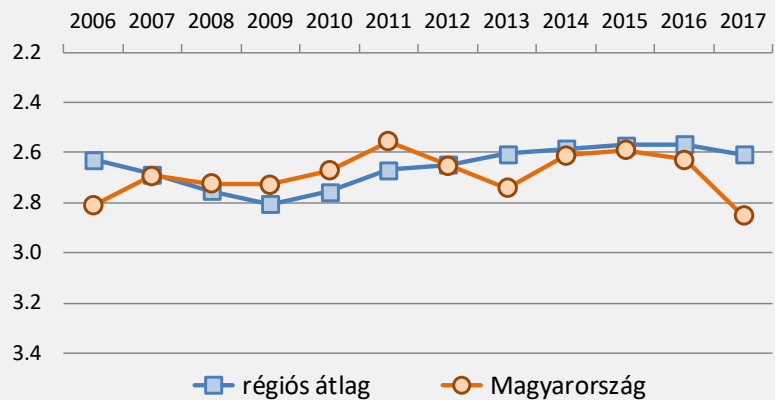
Munkavállalók képzettsége

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

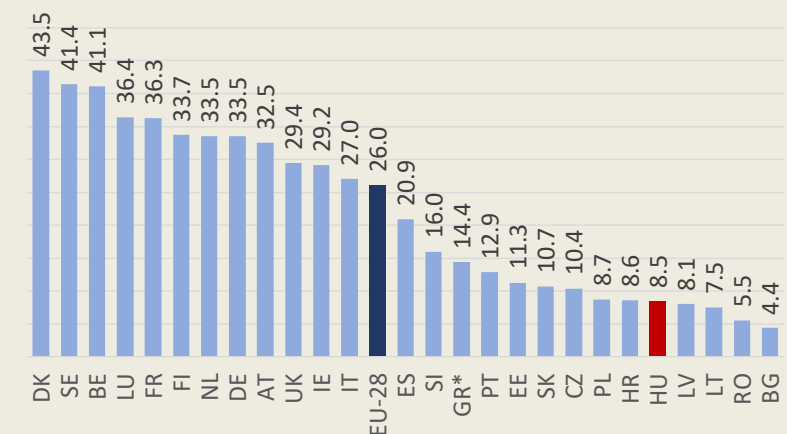
Munkavállalók termelékenysége, motiváltsága

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Egy munkaóra jutó munkaköltség (2016) *

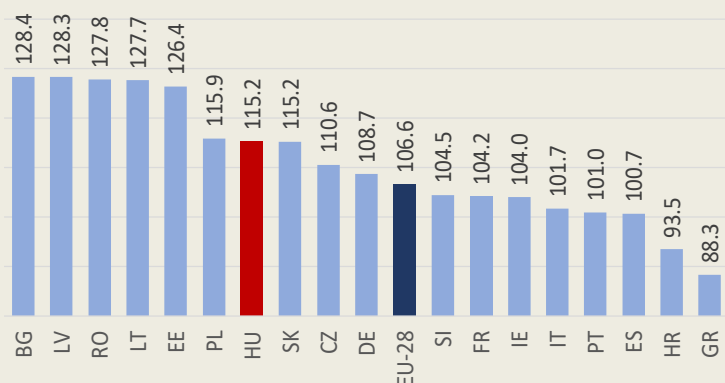
vállalati szféra, euró/óra

* 2014. Forrás: Eurostat, saját számítások

Munkaköltségek indexe 2016

vállalati szféra, 2012=100

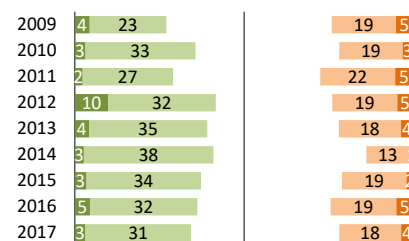
Forrás: Eurostat

Szakképzés, felsőoktatás

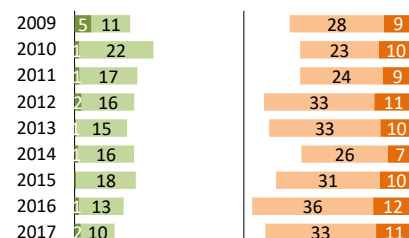
A képzést illetően a tavalyihoz képest nem változtak érdemben a vállalati vélemények. A felsőoktatási rendszert alapvetően jónak ítélik, továbbra is minden harmadik vállalat elégedett vele, alig több mint 20 százalékuk pedig elégedetlen. A szakképzési rendszert illetően némileg csökkent az elégedetlen válaszok aránya (44 százalékra), de az „elégedett” oldal mindössze 12 százalékos részaránnyal továbbra is kisebbségben marad.

A szakemberhiány fent tárgyalt problémája azt mutatja, hogy a jövőben még nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a képzési és oktatási rendszerek a vállalati igényekhez alkalmazkodó korszerűsítésére és hatékonyabbá tételére.

Felsőoktatási rendszer (→ 2.18)

Szakképzési rendszer (→ 2.19)

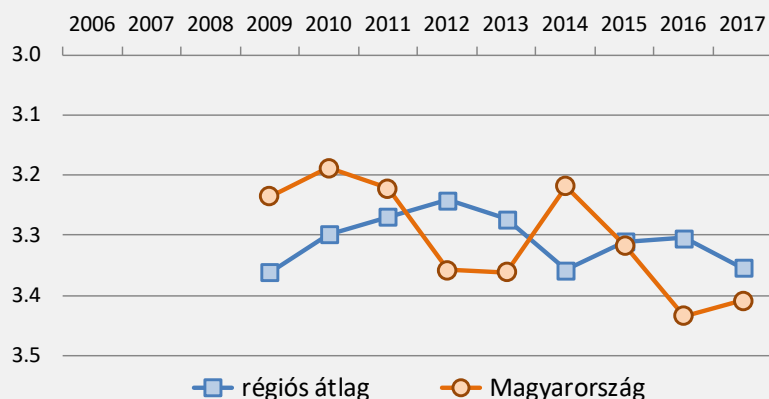

Régiós kitekintés

- Mindkét területen Magyarország nagyjából hozza a régiós átlagot, megelőzve pl. Szlovákiát és Csehországot. E kérdésekben első sorban a balti államok jeleskednek.

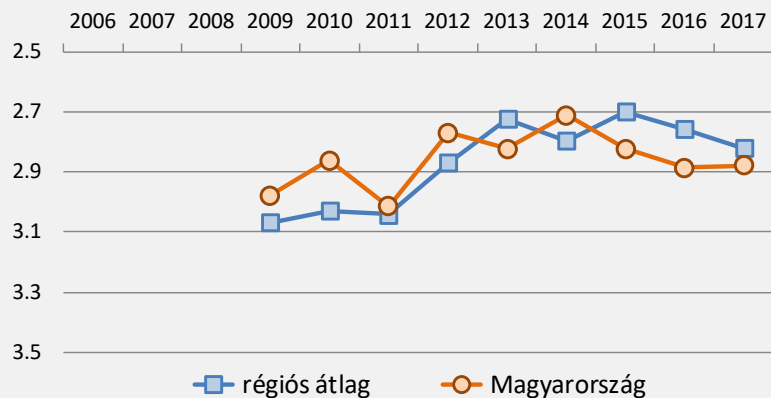
Szakképzési rendszer

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Felsőoktatási rendszer

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Munkajog rugalmassága (→ 2.20)

2005	3	14	33	5
2006	3	21	25	12
2007	4	19	21	10
2008	1	22	28	10
2009	4	17	29	13
2010	3	16	26	10
2011	4	20	25	7
2012	1	16	34	12
2013	3	18	17	7
2014	4	23	16	6
2015	3	25	21	4
2016	5	26	18	4
2017	5	25	27	3

Munkajog

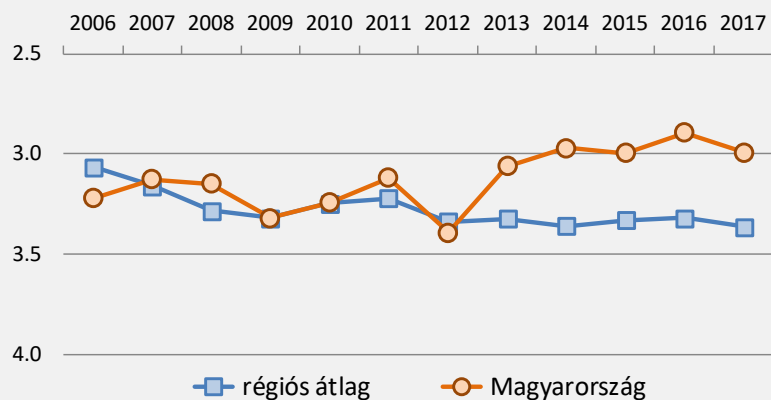
A munkajog rugalmassága tekintetében a tavalyi, kedvező eredményhez képest némileg csökkent a vállalati elégedettség, de a 2012. évi reformnak köszönhetően továbbra is kiegyensúlyozott a kép.

Régiós kitekintés

- ❖ A régióban Magyarország a munkajogra nézve továbbra is az előkelő harmadik helyet foglalja el.

Munkajog rugalmassága

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

2. A szakember-hiány hatása a vállalatokra, megoldási stratégiák

Az idei felmérés részletesen foglalkozott a munkaerőhiány okozta nehézségekkel, valamint a vállalatok által végrehajtott, vagy tervezett megoldásokkal.

A válaszokból kiderül, hogy a munkaerőhiány már most fennakadásokat okoz a folyó termelésben, ill. szolgáltatási tevékenység során – minden harmadik cég magára nézve erősen jellemzőnek tartotta ezt a megállapítást, a feldolgozóiparban ez az arány még magasabb volt (43%).

Még nem jellemző, de nem is ritka, hogy a hiányzó munkaerő miatt nem tudnak pótlólagos megbízásokat elfogadni a cégek – a feldolgozóiparban erről már csaknem minden negyedik cég számolt be.

A kereslet-kínálati arány megbomlása már most erős hatást fejt ki a költségekre is: A vállalatok 56 százaléka szerint a szakemberhiány növeli a munkaköltségeket, a feldolgozóiparban a résztvevők háromnegyedére jellemző ez a hatás.

Ezek a jelenségek nemcsak a vállalatok számára okoznak üzleti hátrányt, hanem nemzetgazdasági szinten is kedvezőtlenül befolyásolhatja a növekedési kilátásokat.

Amennyiben tartósan fennáll a hiány, egyes beruházási tervek is veszélybe kerülhetnek. Már most minden ötödik cég jelezte, hogy visszafogna tervbe vett beruházásokat, a feldolgozóiparban ez az arány 28 százalék.

Megjegyzések jelen fejezethez

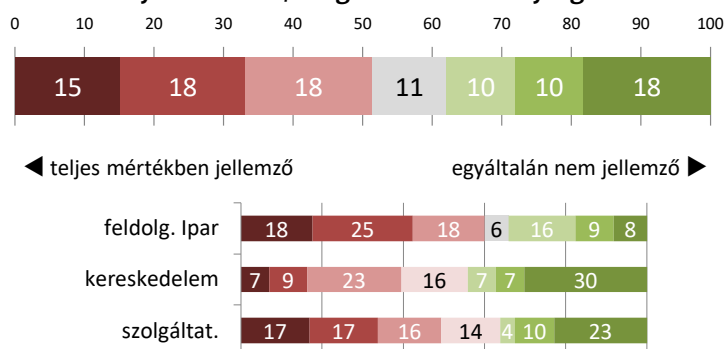
A munkaerőhiány hatásairól 7-fokú skálán nyilatkoztak a résztvevők, „teljesen jellemző” és „egyáltalán nem jellemző” közötti választási lehetőséggel.

A szövegben a két legerősebb, ill. két leggyengébb egyetértést kifejező válaszokra hivatkozunk.

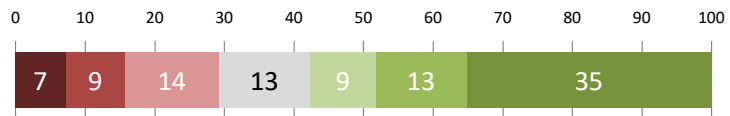
Milyen hatással van a munkaerőhiány az Ön vállalatára?

százalék

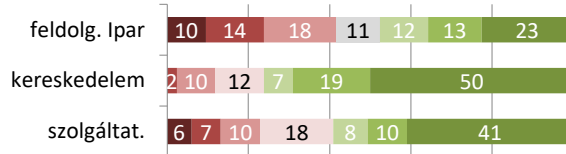
Korlátozza a folyó termelést/szolgáltatási tevékenységet

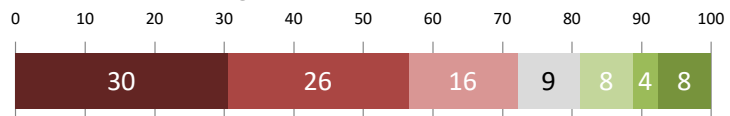
Vissza kell utasítani újabb megrendeléseket

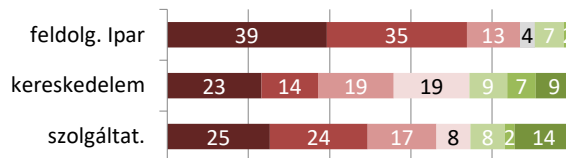
◀ teljes mértékben jellemző egyáltalán nem jellemző ▶

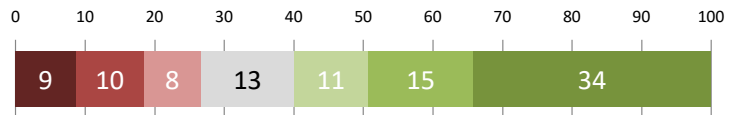
Emelkednek a bérköltségek

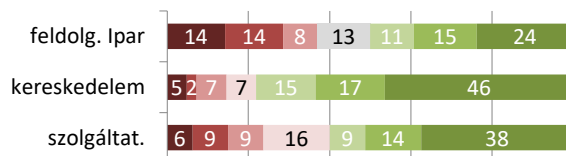
◀ teljes mértékben jellemző egyáltalán nem jellemző ▶

Csökkenteni kell már tervezett beruházásokat

◀ teljes mértékben jellemző egyáltalán nem jellemző ▶

Megoldási lehetőségek és vállalati intézkedések

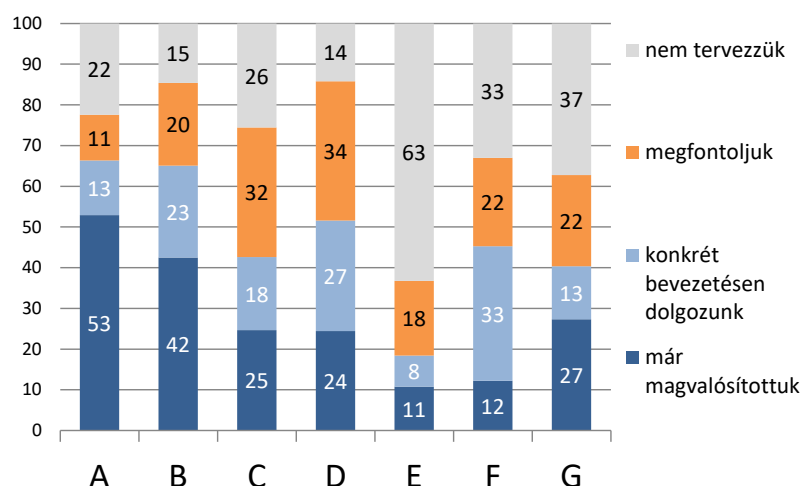
A cégek rendszerint többféle módon igyekeznek biztosítani munkaerő-igényüket. A legtöbbben természetesen fokozzák a hagyományos munkaerőtoborzási tevékenységet. A második legfontosabb stratégia – felmérésünkben – a jövedelmek további emelése. A cégek több mint 40 százaléka már hozott pótlólagos bér- vagy prémium-intézkedéseket, további 23%-uk már konkrét terveken dolgozik. Emellett kiegészítő szociális juttatások és más személyzeti intézkedések is szerepelnek a cégek eszköztárában. Más országokból csak kevesen hoznának pótlólagos munkaerőt – nyilván már azért sem, mert s környező országokban is hasonló munkaerőhiány tapasztalható.

Rövid távú megoldásként számos cég alvállalkozókra támaszkodik, hosszabb távon pedig egyre fontosabb lesz a vállalati folyamatok hatékonyabbá tétele, pl. az automatizálás, robotizálás, digitalizáció stb. felgyorsításával.

Mindezen erőfeszítések ellenére a munkaerőhiányt rövidtávon nem lesz egyszerű megszüntetni. Számos hozott intézkedés csupán a meglévő munkaerő újraelosztását eredményezi az egyes vállalatok között. Éppen ezért további, **hosszú távra tervezett** intézkedésekre lesz szükség, elsősorban a „kínálati oldalon“, többek között:

- » További csoportok bevonása az aktív munkaerőpiacra, például szak- és továbbképzés, illetve állami foglalkoztatási támogatások révén.
- » A szakképzési rendszer és a felsőoktatás további korszerűsítése, javítása.
- » További intézkedések a népességcsökkenés mérséklésére.

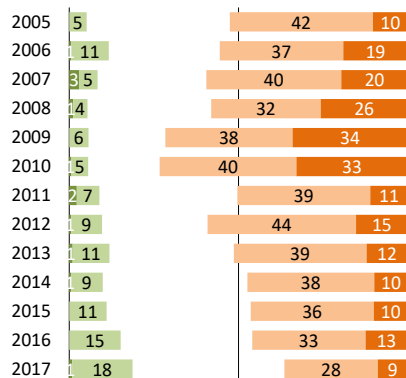
A munkaerőhiány miatt milyen pótlólagos intézkedéseket hoztak?

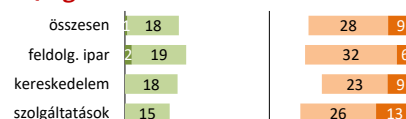
A – a szokásos munkaerőtoborzás erősítése, fokozása
B – pótlólagos béremelés / prémium-kifizetés
C – szociális juttatások /ajánlatok kiterjesztése
D – személyzeti eszközök felülvizsgálása (továbbképzés, karriertervezés, munkaidőmodellek stb.)
E – munkaerőtoborzás más országokban
F – automatizálás, digitalizáció stb. felgyorsítása
G – outsourcing, alvállalkozók igénybevétele

3. Gazdaságpolitikai környezet

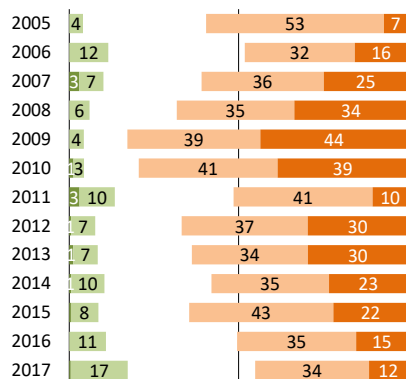
Közigazgatás (→ 2.2)

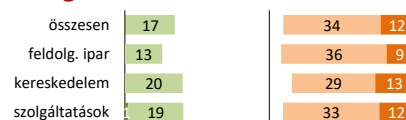
2017 ágazat szerint

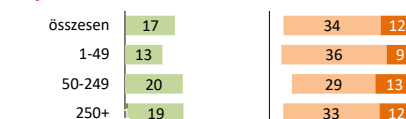
Adórendszer, adóigazgatás (→ 2.3)

2017 ágazat szerint

2017 létszám szerint

Közigazgatás

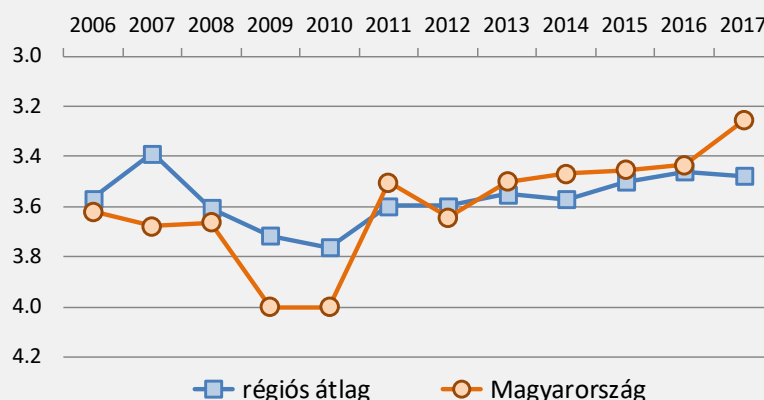
A közigazgatás vonatkozásában az idei felmérésben érezhetően javult a résztvevők értékelése. Az elégedetlenek aránya 37 százalékra esett vissza, és immár 19 százalék az elégedettek. Az átlagos megítélés 2005 óta a legjobb értéket vette fel.

Régiós kitekintés

❖ A korábbi években Magyarország a régiós átlag körül „teljesített” a bürokrácia terén. Az idei javulással jóval a régiós átlag fölé került, ebben a kérdésben csak Észtországban, Lettországban és Lengyelországban adtak kedvezőbb értékelést.

Közigazgatás hatékonysága

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

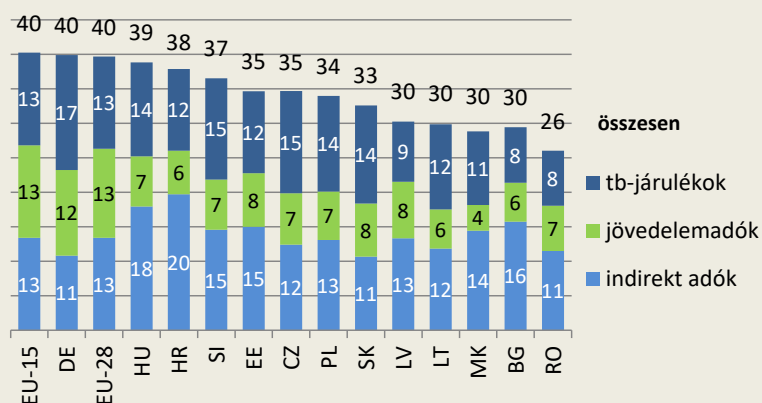
Adózás

A 2017. évi felmérésben újabb javulás következett be az adózási környezetet, -rendszert illetően. Ennek köszönhetően mind az adóigazgatási rendszert, mind az adóterhelés mértékét tekintve az átlagos elégedettség 2005 óta a legkedvezőbb értéket vette fel.

Kiemelt adó- és járulékpolitikai intézkedések 2017.jan. 1-től

- » A társasági adó kulcsa egységesen 9%-ra csökkent az eddigi 10 ill. 19%-os szintről.
- » A munkáltatók által fizetett szociális adó mértéke 27%-ról 22%-ra csökkent. 2018-ra további csökkentést jelentettek be 20%-ra.

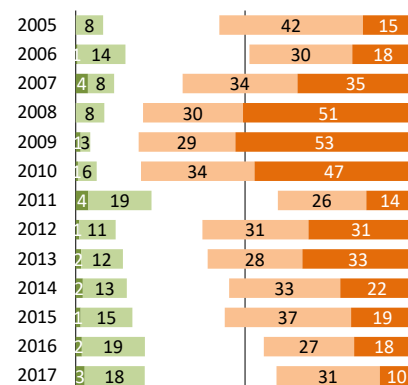
Adóterhelés a GDP százalékában, 2016

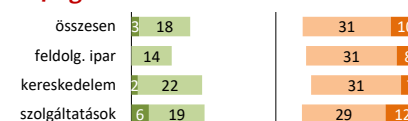
összesen: current tax burden / total economy;
indirekt adók: taxes linked to imports and production (incl. VAT);
tb-járulékok: net social contributions;
jövedelemadók: current taxes on income and wealth (direct taxes)
 Forrás: Európai Bizottság, 2016. téli előrejelzés / AMECO adatbázis

Érdemes megjegyezni, hogy az adózásra vonatkozó vélemények esetén nem tapasztaltunk lényeges különbségeket az egyes fő gazdasági ágazatok szereplői között.

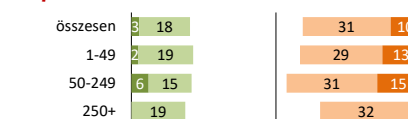
Adóterhelés (→ 2.4)

2017 ágazat szerint

2017 létszám szerint

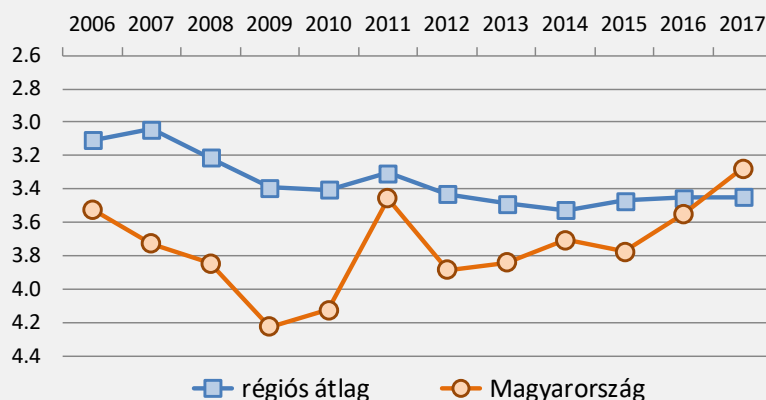

Régiós kitekintés

- ❖ Az adórendszer tekintetében itthon tapasztalt javulás az idén először a régiós átlag felé emelte a hazai elégedettségi szintet, a vizsgált 15 ország közül Magyarország az idén a 6. helyet foglalja el, a tavalyi 7. hely után.
- ❖ Az adóteher mértékét tekintve két hellyel is javult Magyarország relatív helye a régióban, a tavalyi 9.-ről a 7. helyre, az elégedettség szintje továbbra is a térség átlagának felel meg.

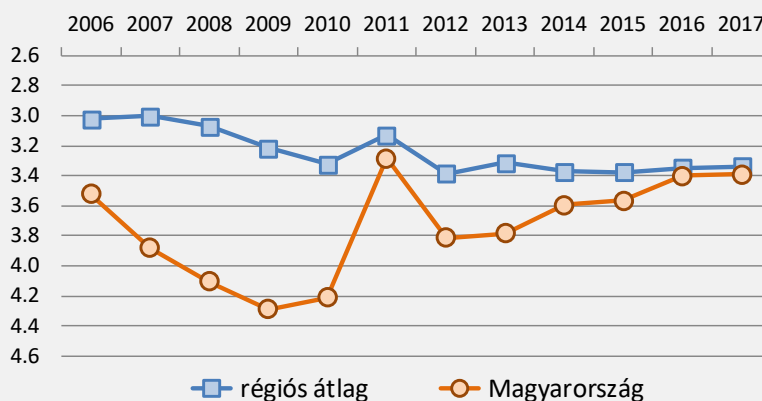
Adórendszer

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Adóteher mértéke

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

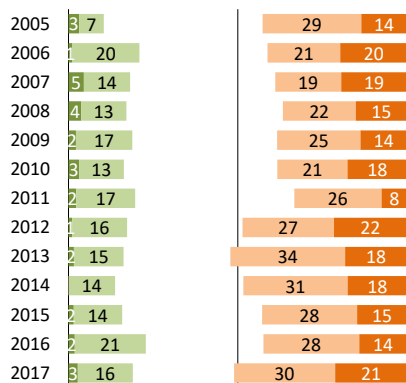

Uniós támogatások

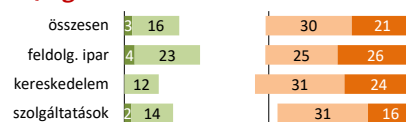
Az uniós, ill. állami támogatások vonatkozásában jelentősen romlott a helyzet. A résztvevők fele elégedetlen, s kevesebb, mint 20 százalékuk nyilatkozott elégedetten. Ez az uniós pénzek kifizetésének megtorpanására vezethető vissza, ami a gazdaság egészére nézve is tavaly jelentős növekedés-lassulást eredményezett.

A nagyvállalatok egyébként ebben a kérdésben érezhetően könnyebb helyzetben vannak, mint a kis vagy közepes vállalatok.

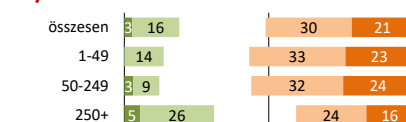
Hozzáférés támogatásokhoz (→ 2.5)

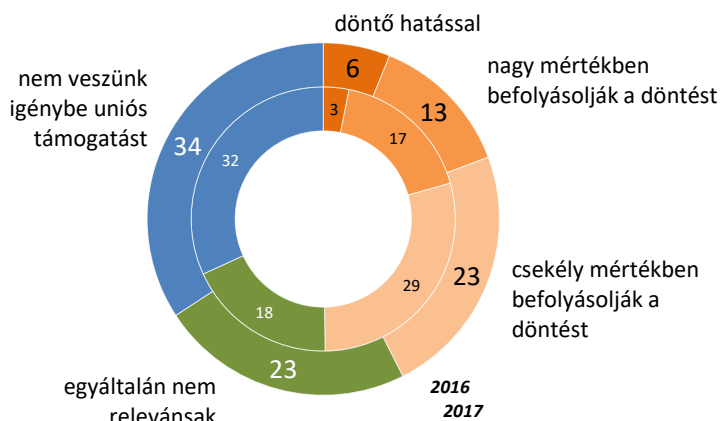
2017 ágazat szerint

2017 létszám szerint

Milyen hatással vannak az EU-alapokból nyújtott támogatások az Ön beruházási döntéseire? (→ 6)

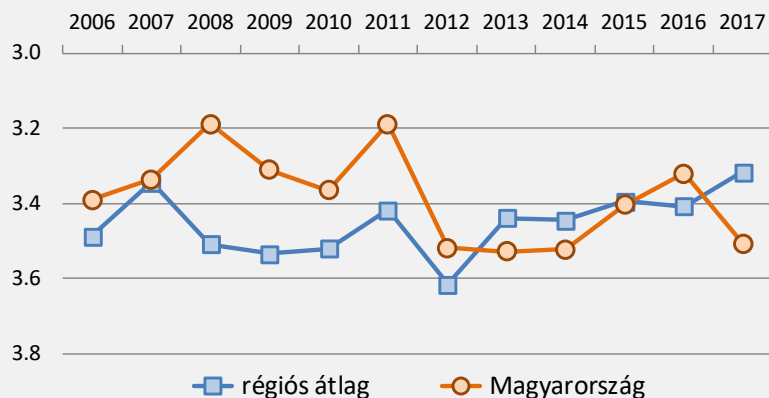

Régiós kitekintés

- ❖ A támogatások esetén jelentősen a régiós átlag alá esett a hazai elégedettségi mutató, e kérdésben a balti államok, valamint Lengyelország teljesítettek a legjobban.

Hozzáférés támogatásokhoz

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Jogbiztonság, kiszámíthatóság

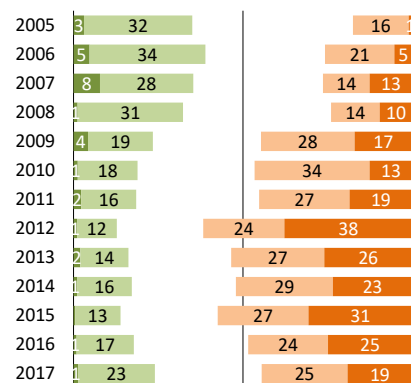
A jogbiztonság szintjét a megkérdezettek az idén magasabbnak érezték, mint egy évvel korábban, ezzel megerősítve a tavaly tapasztalt javulást. Kedvezőtlen jelenség, hogy e téren éppen a kisebb cégek jóval nagyobb arányban hiányolják a biztonságot.

A gazdaságpolitikai kiszámíthatóság tekintetében a tavalyi, viszonylag erős előrehaladás után az idén már nem változott a vállalatok megítélése. E kérdésben egyébként a szolgáltatási szektor vállalatai az átlagnál valamivel kevésbé elégedettek.

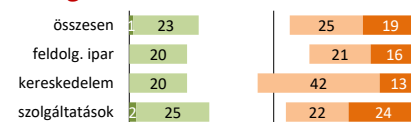
Régiós kitekintés

- ❖ Mind a jogbiztonság, mind a kiszámíthatóság terén a térség legtöbb országában is marad még tennivaló, kevés kivételtől eltekintve az elégedetlen válaszok aránya jelentősen meghaladja az elégedettekét.
- ❖ Magyarország a jogbiztonság tekintetében az átlagnál valamivel jobban teljesít, és egy fokkal, a 6. helyre lépett előre. A kiszámíthatóság esetén az ország még valamivel elmarad az uniós átlagtól, és nem tudott javítani 9. helyén.

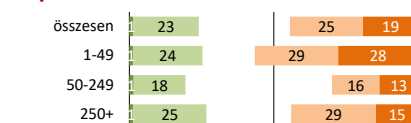
Jogbiztonság (→ 2.6)

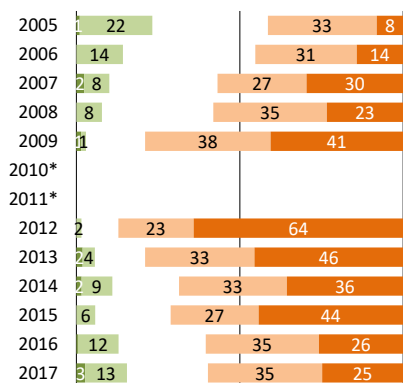
2017 ágazat szerint

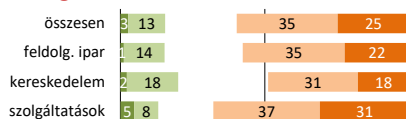
2017 létszám szerint

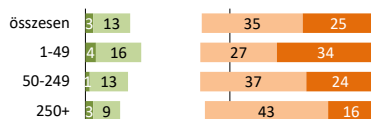
Kiszámíthatóság (→ 2.8)

2017 ágazat szerint

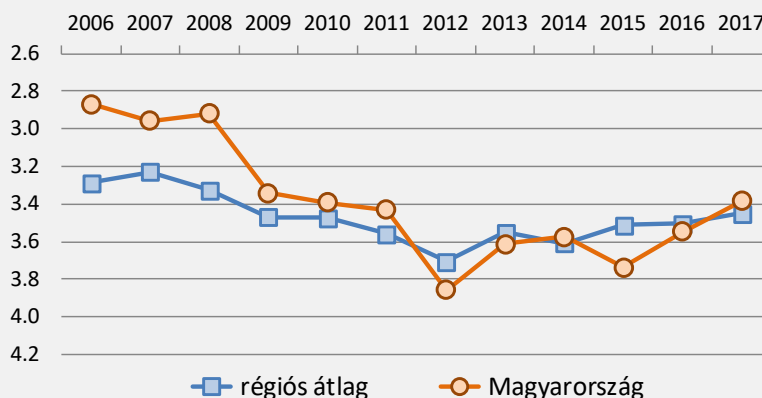
2017 létszám szerint

* 2010/2011-ben a kérdés technikai okokból nem szerepelt

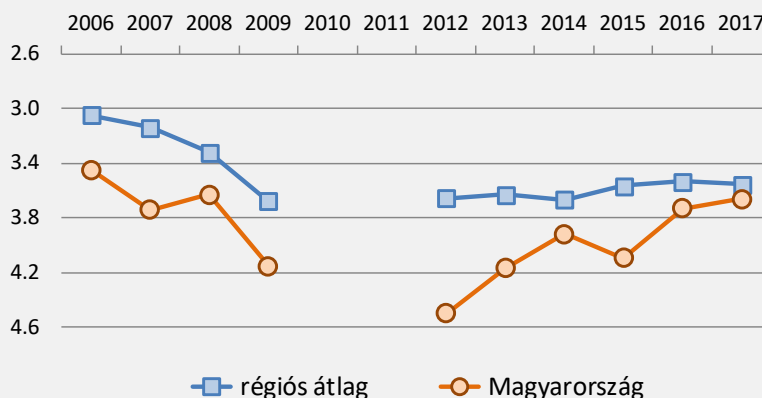
Jogbiztonság

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

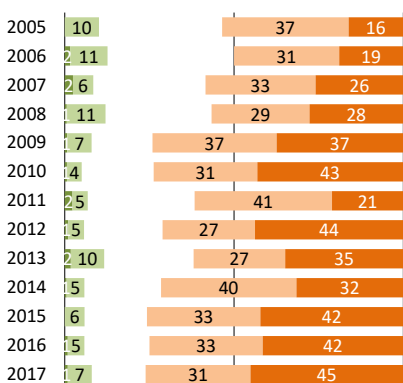
Kiszámíthatóság*

elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

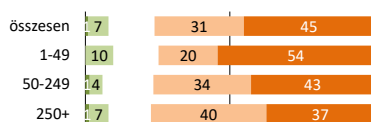

* A kérdés 2010-ben és 2011-ben technikai okok miatt nem szerepelt a felmérésben.

Korrupció (→ 2.9)

2017 létszám szerint

Korrupció, átláthatóság

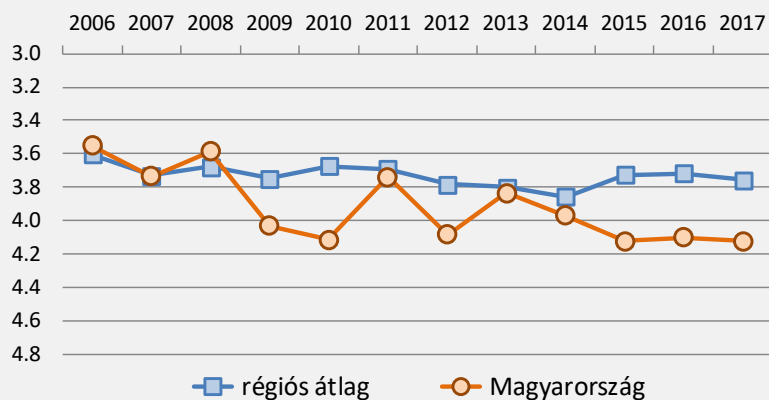
E téren a vállalatok a felmérés szerint nem éreztek javulást a korábbi évek – igen kedvezőtlen – állapotához képest. Mindkét kérdésben a cégvezetők mintegy 70-75 százaléka elégedetlen a jelenlegi helyzettel.

Régiós kitekintés

- ❖ Mind a két tényező tekintetében a régiós átlagnál gyengébben szerepel Magyarország, és ebből a lemaradásból nem sikerült lefaragni az idén sem. A korrupcióra nézve a tavalyi 11.-ről a 12. helyre esett vissza, az átláthatóság esetén maradt a 11. hely.
- ❖ A korrupció terén a felmérés eredményeit egyébként alátámasztja a Transparency International által összeállított rangsor is, miszerint 2016-ban nyolc térségbeli ország jobban szerepelt, mint Magyarország.

Korrupció

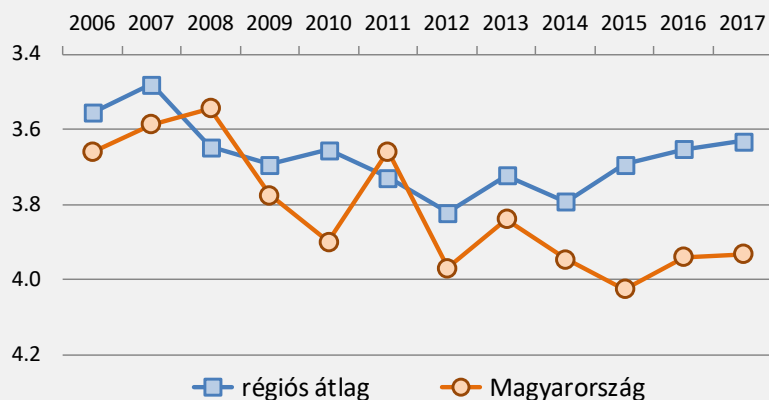
elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

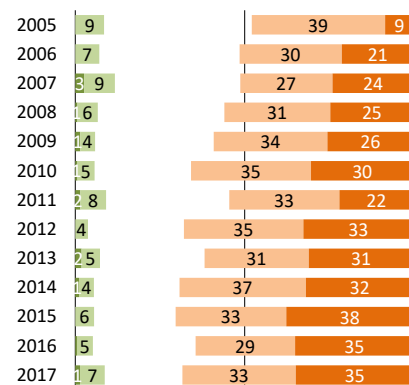
Ezen az ábrán a tavalyi elemzésben a régiós átlag esetén egy másik idősor adatai szerepeltek, ezért Magyarország relatív helyzetét a ténylegesnél kedvezőtlenebbnek ábrázolta.

Közbeszerzések átláthatósága

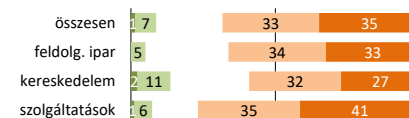
elégedettség átlaga (1 = nagyon elégedett, 5 = nagyon elégedetlen)

Közbeszerzések átláthatósága (→ 2.7)

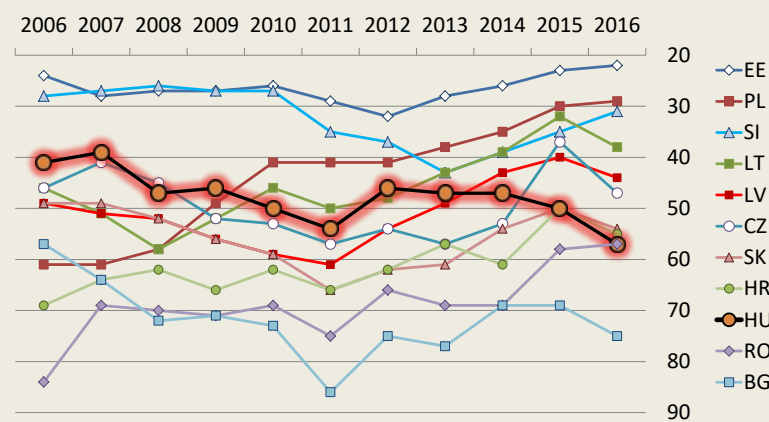

2017 ágazat szerint

„Korrupció-érzékelési Index” (CPI)

Egyes országok helyezései a Transparency International korrupció-érzékelési rangsorában (1. = legkevésbé korrupst)

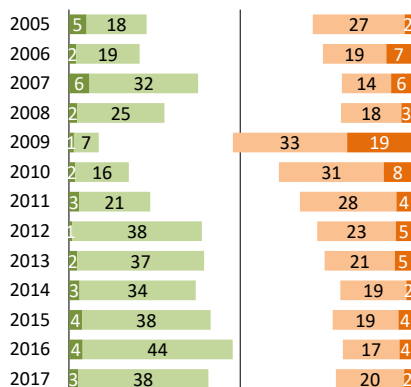

Forrás: Transparency International éves jelentései.

4. Operatív működési környezet

Az operatív működési környezet azokat a tényezőket veszi figyelembe, amelyek az infrastruktúrát, valamint az üzleti partnerekkel és más szervezetekkel való együttműködést jellemzik. Ezeken a területeken évek óta alapvetően megfelelőek a hazai feltételek. Ezt az idei eredmények is megerősítik, néhány kérdésben kedvező irányú tendenciával is.

Infrastruktúra (→ 2.11)

Infrastruktúra

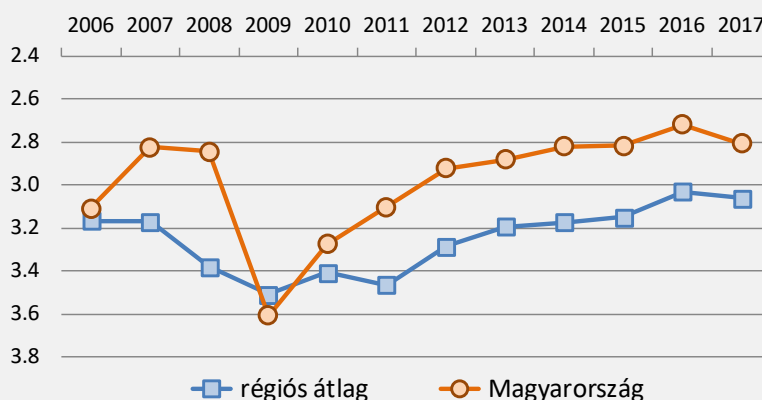
A megkérdezettek 41 százaléka elégedett a közlekedési, energetikai és kommunikációs infrastruktúra szintjével, csak 22 százalékuk jelezte, hogy inkább elégedetlen. Ez a tavalyi, eddigi legjobb eredményél ugyan minimálisan rosszabb arány, de összességében elmondható, hogy ezek a fizikai feltételek megfelelnek az elvárásoknak.

Régiós kitekintés

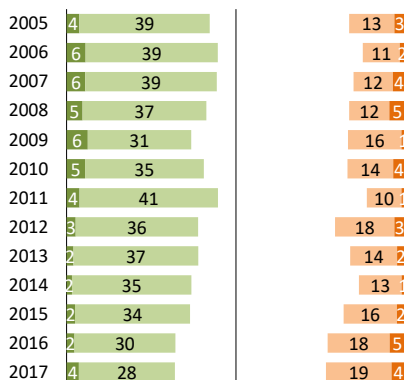
- ❖ A magyarországi elégedettség az idén is jóval a régiós átlagon felül van, és megelőzi pl. Csehországot és még nagyobb mértékben Szlovákiát is.

Infrastruktúra

elégedettség átlaga (1=nagyon elégedett, 5= nagyon elégedetlen)

Beszállítók (→ 2.13)

Beszállítók

A beszállítói háttér tekintetében gyakorlatilag nem változott a vállalatok véleménye a tavalyi felméréshez képest. Továbbra is minden harmadik cég elégedett, szemben az 'elégedetlenek' 23 százalékos részarányával. Ezzel azonban sajnos még nem fordult meg a 2011 óta megfigyelhető trend, miszerint kis lépésekben ugyan, de csökken a beszállítók rendelkezésre állásával és minőségükkel kapcsolatos értékelés. E téren a hazai gazdaság kiegyensúlyozott fejlődése érdekében további erőfeszítésekre van szükség. A DUIHK keretein belül ennek érdekében

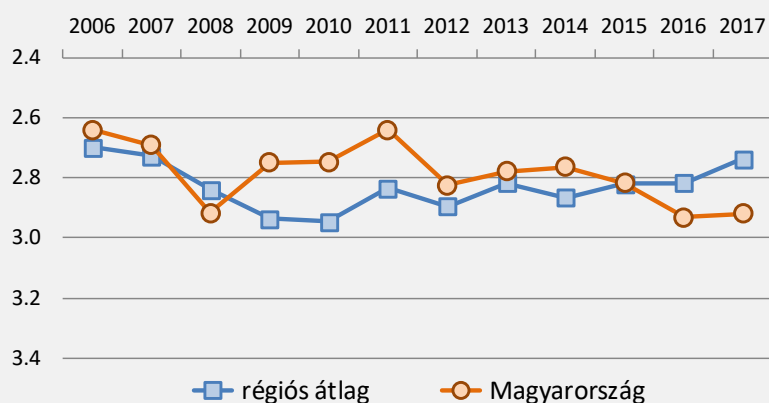
egy beszállítói munkacsoport működik, amely mind a „megrendelői” oldalról, mind a potenciális beszállítók oldaláról vázolja fel az elvárásokat, és példás gyakorlatias megoldásokat keres.

Régiós kitekintés

- ❖ Régiós összehasonlításban a magyarországi elégedettség elmarad az átlagtól, a befektetők elsősorban a balti államokban, Lengyelországban, Szlovéniában vagy Csehországban látják jobbnak a beszállítói feltételeket.

Beszállítók

elégedettség átlaga (1=nagyon elégedett, 5= nagyon elégedetlen)

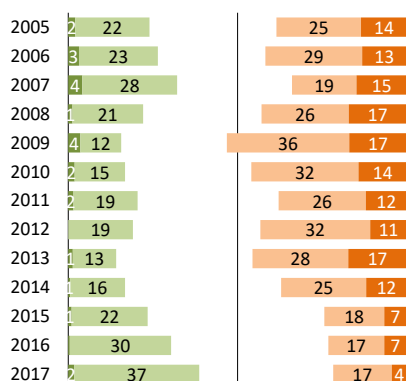
Fizetési fegyelem

A fizetési fegyelem terén már több éve enyhülés tapasztalható, már tavaly az „elégedettek” javára fordult a vállalati vélemények többsége. Ez a trend az idén folytatódott: A megkérdezettek csaknem 40 százaléka számára már nem okoz gondot ez a téma, és csak fele annyian nyilatkoztak elégedetlenül. Ennek oka egyrészt a gazdasági helyzet következtében javuló vállalati teljesítménymutatókban kereshető, másrészt a kedvező külső finanszírozási feltételekben, és végül néhány szabályozási intézkedésben is.

Régiós kitekintés

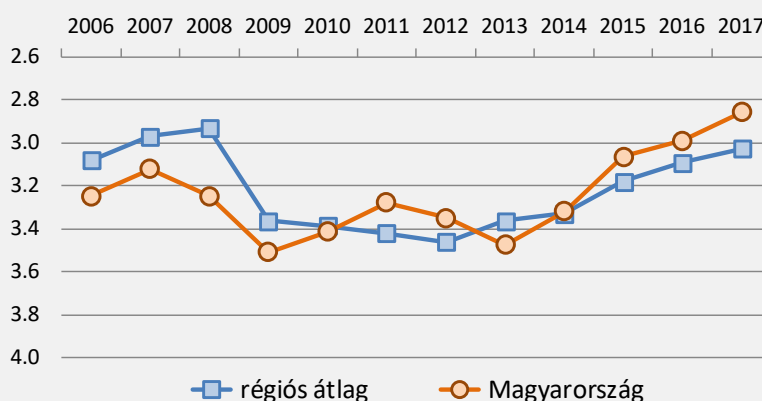
- ❖ A fizetési fegyelem az elmúlt öt évben az egész régióban javult. Magyarország e tekintetben az élvonalhoz tartozik, Észtország, Lettország és Csehország után.

Fizetési fegyelem (→ 2.14)

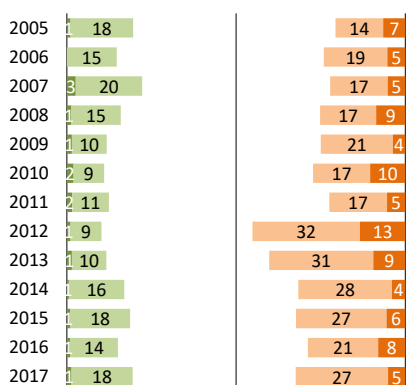

Fizetési fegyelem

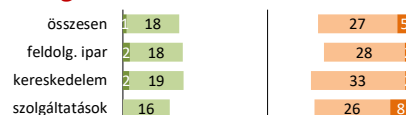
elégedettség átlaga (1=nagyon elégedett, 5= nagyon elégedetlen)

Kutatás és fejlesztés (→ 2.12)

2017 ágazat szerint

Kutatás és fejlesztés

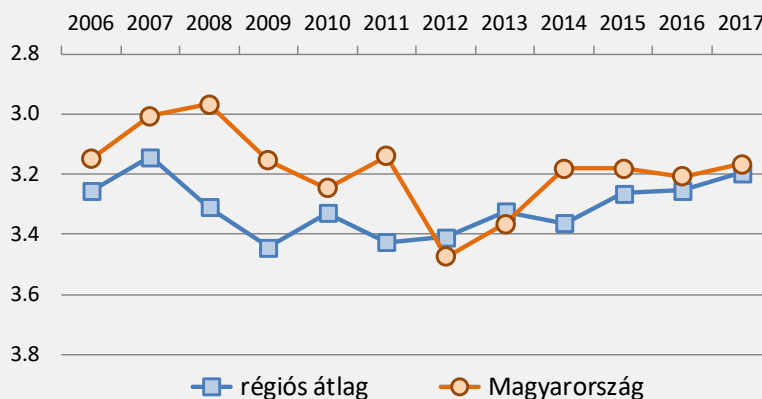
A kutatási és fejlesztési keretfeltételeket a cégek az idén minimálisan jobbnak értékelték, mint tavaly, de a helyzet még így sem kielégítő. Tekintettel az innováció, és a tudásalapú gazdaság jelentőségének egyre gyorsuló növekedésére, ezen a téren lényeges előrehaladás szükséges. Itt nemcsak és nem is elsősorban anyagi vagy pénzügyi támogatásokra kell gondolni, hanem főleg a vállalati szféra és az állami kutató és oktató intézmények között együttműködés elősegítéséről, pl. szabályozási és szervezeti eszközökkel. Ezen felül a start-up cégek intenzívebb támogatása is fontos cél, hiszen ez mind a hazai kkv-szektor, mind az itt működő nemzetközi cégek versenyképességét erősítheti.

Régiós kitekintés

- ❖ A kutatás és fejlesztés tekintetében a hazai cégek kis mértékben elégedettebbek, mint a régiós átlag, de e kérdésben több vetélytárs is megelőzi Magyarországot, pl. a balti államok mellett Szlovénia, Lengyelország és Csehország is.

Kutatás és fejlesztés

elégedettség átlaga (1=nagyon elégedett, 5= nagyon elégedetlen)

5. Euró és Európa

Elkötelezettség az Európai Unió mellett

Az európai uniós tagsággal kapcsolatosan még soha nem mértünk olyan nagy támogatást, mint az idei évben. Ez azt igazolja, hogy a gazdaság szereplői milyen nagyra becsülik az uniós tagság nyújtotta előnyöket:

- korlátlan hozzáférés a közösség 500 millió fős belső piacához,
- az Unió strukturális és kohéziós alapjaiból Magyarországra áramló támogatások magas volumene,
- a tagságból eredő pótlólagos jogbiztonság.

Hajszálnyi többség az euró mellett

Az euró bevezetését illetően az idén minimálisan csökkent mind a támogatók, mind az ellenzők részaránya, miközben a jelek szerint valamivel többen bizonytalanok ebben a kérdésben.

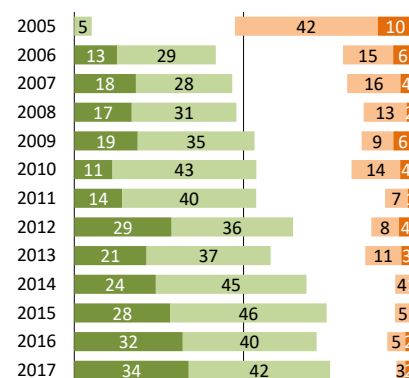
Az egyes ágazatok közötti különbségek (a feldolgozóiparban pl. jóval erősebb az euró támogatása mint a kereskedelemben) abból adódnak, hogy ebben a kérdésben a vállalatok számára több tényező is releváns, amelyek más súllyal jelentkeznek az adott vállalatnál:

- árfolyamhatások,
- az árfolyamhatásokkal kapcsolatos fedezeti költségek,
- kamatpolitikai hatások.

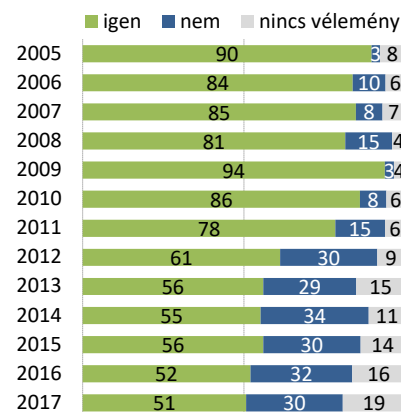
Magyarország és az Európai Unió

Az Európai Unió Magyarország legfontosabb gazdasági partnere. Mind a külkereskedelemben, mind a működőtőke-befektetések tekintetében az Unió biztosítja a magyar gazdaság alapjait, ezenfelül a Brüsszelből folyósított támogatások igen nagymértékben segítik az ország fejlődését.

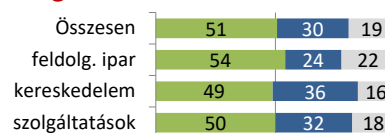
EU-tagság (→ 2.1)

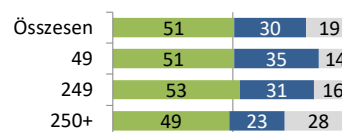
Kíváncos-e az euró bevezetése? (→ 3)

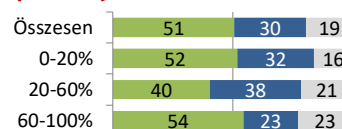
2017 ágazat szerint

2017 létszám szerint

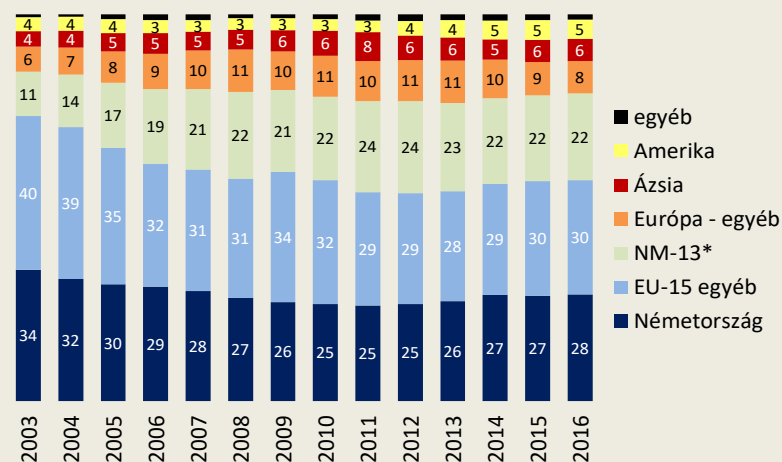

2017 exporthányad szerint

A magyar kivitel földrajzi szerkezete

részesedés százalékban

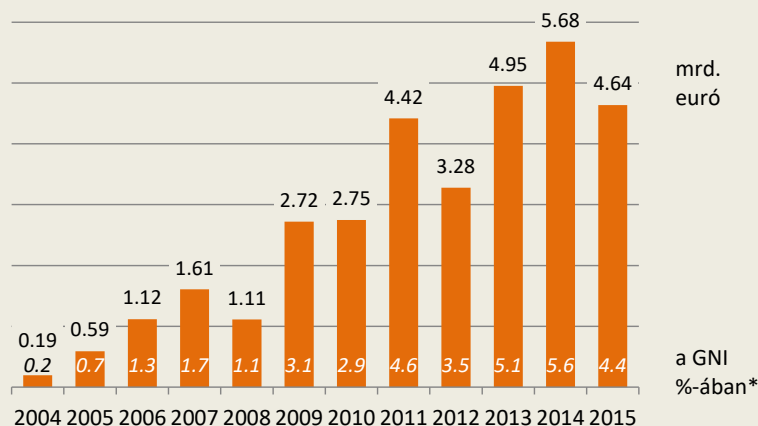
* NM-13: 2004 óta csatlakozott EU-tagállamok

Forrás: KSH, saját számítások

Európai Unió támogatások

Magyarország az Európai Unió pénzügyi újraelosztási rendszerének egyik legnagyobb kedvezményezettje. 2007 és 2014 közötti összesen 26,5 milliárd eurónyi nettó-átutalás érkezett Brüsszelből az országba. Ennél több pénzt csak Lengyelország és Görögország kapott. A GDP-hez mérve Magyarország nettó-bevétele 3,46 százalékot tett ki ezen időszak alatt, ami – Litvániától eltekintve – a legmagasabb arány volt az Unióban.

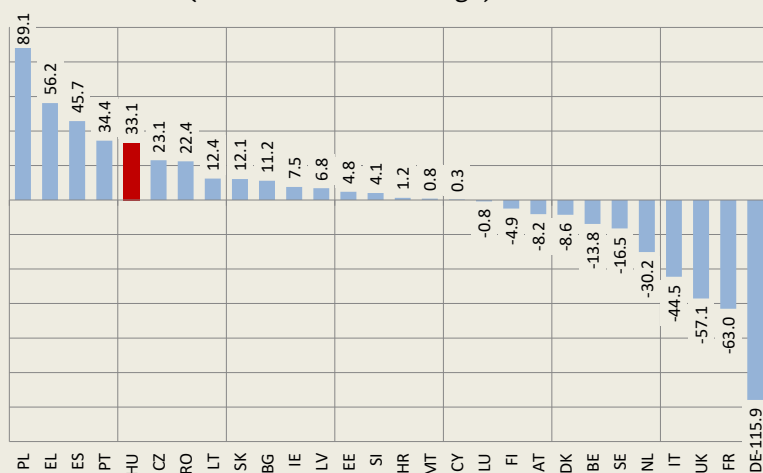
A Magyarországnak fizetett európai uniós nettó-transzferek összege

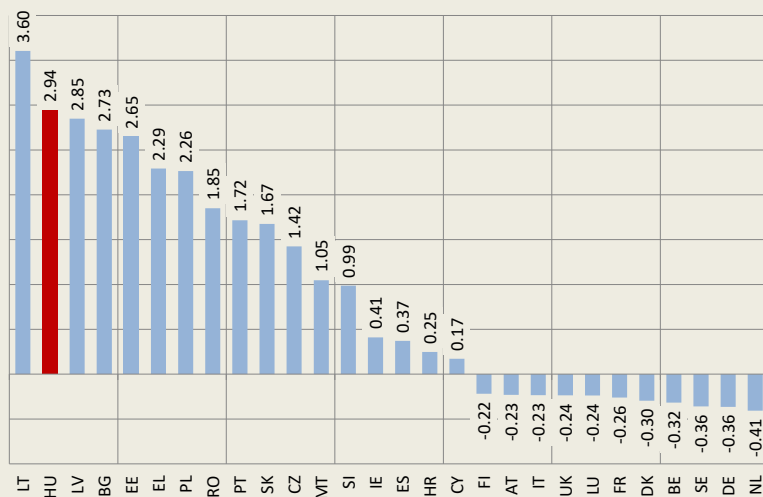
* GNI: bruttó nemzeti jövedelem (gross national income)

Költségvetési egyenleg az Európai Unióval szemben 2007–2015 *

milliárd euróban (időszak kumulált összege)

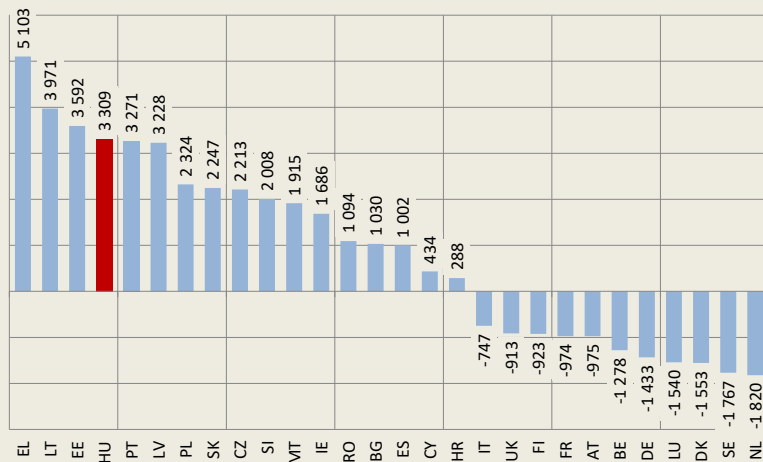

a GNI százalékában (időszak átlaga)

* Operating budgetary balance. GNI: Gross National Income

egy lakosra jutó összeg (időszak kumulált összege, euró)

forrás: Európai Bizottság, Financial Report 2015

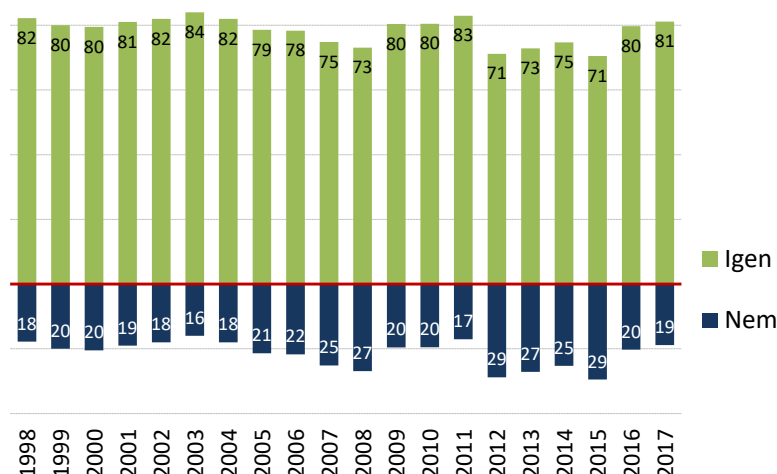
IV. Befektetési alternatívák

1. Magyarország melletti elkötelezettség

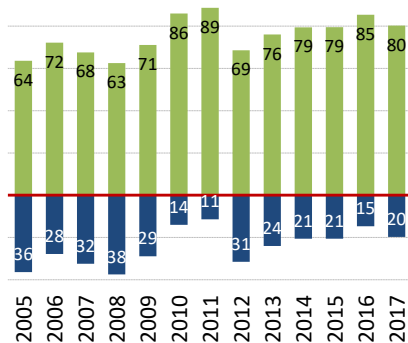
Ismét erősödött a befektetők kötődése

A megkérdezett vállalatok döntő többsége a 2017. évi felmérésben is kijelentette, hogy ismét Magyarországot választaná beruházása helyszínéül. Részarányuk az előző felméréshez képest még kismértékben – másfél százalékponttal – emelkedett is, 81 százalékra. Az elmúlt húsz év átlagában (erre a kérdésre vonatkozó adatok 1998 óta állnak rendelkezésre) 78 százalékot ért el ez az arány, a legmagasabb értéket 2003-ban mértük (84%), a legkisebbet pedig 2012-ben (71%).

Ma ismét Magyarországot választaná befektetési célszágként? (→ 4) százalék

Ma ismét ...? – Feldolgozó ipar *

* 2005-2009: „termelés”

Némileg elgondolkodtató, hogy a feldolgozóipar, ahol ez a részarány 2010 óta minden évben (2012 kivételével) kisebb-nagyobb különbséggel meghaladta az átlagot, az idén egy kicsit az átlag alatt szerepelt, 80 százalékos értékkel, ráadásul jócskán elmaradt a tavalyi, 85 százalékos szinttől.

Ezzel kapcsolatosan feltűnő, hogy a jelek szerint azok a termelő vállalatok, amelyek most más országot választanának, ezt nem a saját gazdasági helyzetük miatt teszik: a saját ágazatra, illetőleg a saját üzleti helyzetre vonatkozóan még az átlagosnál valamivel optimistább válaszokat is adtak. Ezzel szemben náluk különösen a közigazgatás, a jogbiztonság, a kiszámíthatóság valamint az adóigazgatás is jóval gyengébb értékelést kapott, mint a többi vállalattól.

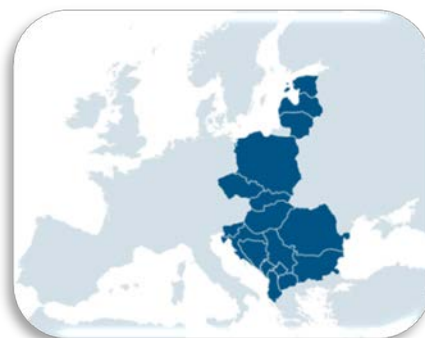
Következésképpen, ebben a csoportban jóval kisebb a beruházási és foglalkoztatási hajlandóság, bár megnyugtató, hogy még így is a bővítő szándék – ha csak kis mértékben is – meghaladja a csökkentési terveket.

Fontos megjegyezni, hogy a kérdés úgy szólt, hogy „Ma ismét Magyarországot választaná befektetési célországként?”. A nemleges válaszból tehát nem következtethető automatikusan, hogy az adott befektető jelen pillanatban készülne elhagyni az országot, hanem csupán annyi, hogy a mai körülmények között más helyszínt keresne.

A megnevezett alternatív helyszínek között egyébként a leggyakrabban Lengyelországot, Csehországot és Szlovákiát nevezték meg.

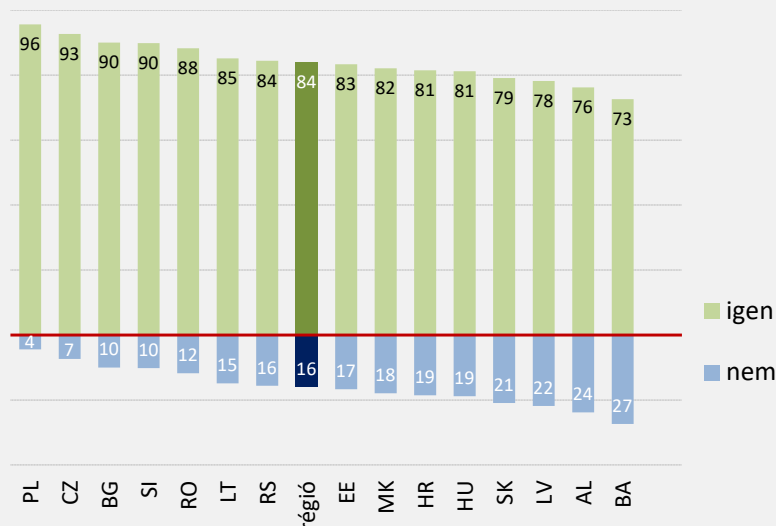
Régiós kitekintés

- ❖ A magyar 81 százalékos elkötelezettségi mutató ugyan szép eredmény, de a régió többi országában is igen magas ez az arány, sőt, az átlag a magyar szintnél is magasabb, 84 százalékos. Az élvonalas ebben a kérdésben – ismét – Lengyelország, ahol a mutató 96 százalékra emelkedett.
- ❖ Érdekesség, hogy pl. Észtország esetében a mutató 10 százalékos visszaesést mutatott a tavalyi szinthez képest (bár 83 százalékkal még mindig meghaladja a magyart), holott igen sok kérdésben Észtország az élcsoporthoz tartozik, és a gazdasági helyzetet is optimistán ítélték meg. Ennek ellenére az idén a foglalkoztatási és beruházási tervek esetén a sereghajtók közé tartozik, ami pedig a mutatóra is kedvezőtlen hatással lehetett.

Ma ismét jelenlegi országát választaná befektetési célországként?

százalék

Forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés Közép- és Kelet-Európa, 2017

Érdekesség

Már az első, **1994**-ben végzett kamarai felmérésben feltettük a kérdést: „Hogyan ítéli meg a hét felsorolt ország hosszútávú (5-10 évben várható) fejlődését?”.

Az akkori sorrend:

1. Csehország
2. Magyarország
3. Lengyelország
4. Szlovákia
5. Románia
6. Oroszország
7. Bulgária

Megjegyzés

Az itt bemutatott rangsorok a közép- és kelet-európai régió 16 országában párhuzamosan készített nemzetközi „AHK”-felmérések eredményein alapulnak, tehát nem a Magyarországon készített felmérésen.

Módszertani megjegyzéseket ld. a „C” mellékletben.

2. Magyarország külső megítélése

Az előzőekben leírtak a megkérdezett vállalatvezetők saját országukra vonatkozó véleményét mutatták be. De hogyan látják Magyarországot és a régió országait kívülről? Nemzetközi felmérésünkben rendszeresen lekérdezzük 20 közép- és kelet-európai ország vonzerejét is mint befektetési célpont.

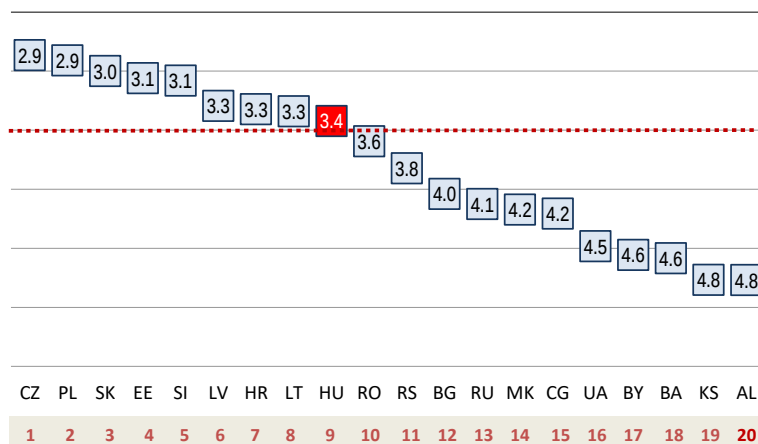
Az idei felmérésben résztvevő több mint 1.700 menedzser többsége ismét Csehországot választotta a legvonzóbb országnak. A következő öt helyen sem volt változás: Lengyelország ismét a második, és Szlovákia ismét a harmadik helyet foglalja el. Magyarországot ismét a 9. helyre sorolták – immár negyedik alkalommal.

A felmérésben résztvevő összes országban a saját országot a belföldi vállalatvezetők jobbnak értékelték, mint a külföldiek. Ez nem ellentmondás, és nem is „rózsaszínű szemüveg”, hiszen a beruházási döntés meghozatalakor a vállalatok tudatosan választottak egy bizonyos országot, és a felmérések szerint azt a döntést ma is vállalják. Ez egyébként magyarázza az előző részben leírt magas elkötelezettségi mutatókat is.

Az elmúlt 12 év felmérései ugyanakkor azt is igazolják, hogy egy-egy ország megítélése nem változik hirtelen. 2006-ban Magyarország még a legvonzóbb öt ország egyike volt, ezt követően pedig fokozatosan 2012-re a 13. helyre csúszott. Azóta ugyan kis lépésekben ismét javított helyezését, de az a tény, hogy négy éve a 9. helyen végzett, azt jelzi, hogy a korábbi hiányosságok hosszabb távon fejtik ki hatásukat. Fordítva pl. Lengyelországnak hét évre volt szüksége ahhoz, hogy a 8. helyről (2006-ban) az elsőre küzdje fel magát.

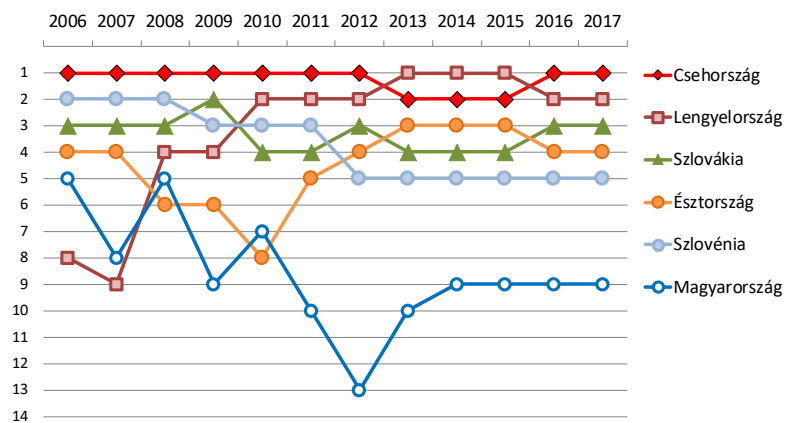
Az adott ország értékelése, mint befektetési célpont - 2017 (→ 7)

1 = nagyon vonzó 6 = nem vonzó (középtérték: 3,5)

Forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés Közép- és Kelet-Európa 2017.

Vonzó mint befektetési célország kiemelt országok helyezései (→ 7)

Forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés Közép- és Kelet-Európa 2017.

V. DUIHK Befektetői Hangulat-Index

Tovább javult az index értéke

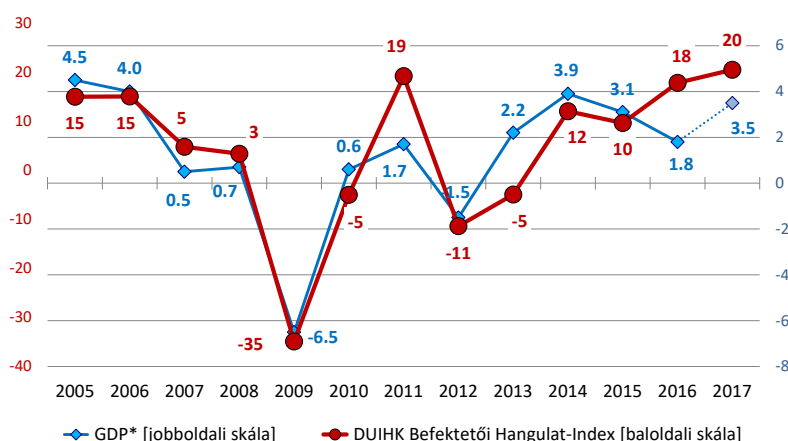
A DUIHK Befektetői Hangulat Index (BHI) értékét a konjunktúra-felmérés eredményeiből számítjuk ki. Összetétele az adott évben várható gazdasági aktivitást hivatott szemléltetni.

A Befektetői Hangulat Index értéke 2017-ban két ponttal, a tavalyi 18-ról 20-ra emelkedett, ami az eddig mért legjobb szint (–100-tól +100-ig terjedő skálán).

A korábbi években igen szoros összefüggést mutatott a magyar bruttó hazai termék változásával. Az index tavalyi értéke erősebb gazdasági növekedést jelzett, mint amennyi ténylegesen bekövetkezett. Ennek oka, hogy az állami beruházások előre nem látható mértékben, csaknem két harmaddal csökkentek tavaly. Ha a 2015. évi szinten maradtak volna a nemzetgazdaság beruházásai, a GDP mintegy három százalékponttal erősebben bővült volna, és így már összhangban lett volna az index szintjével is.

Mivel az idén az állami beruházások újabb fellendülése várható, a Beruházási Hangulat Index emelkedése is alátámasztja, hogy 3 százalék fölötti gazdasági növekedés várható, becslésünk szerint elérheti a 3,5 százalékos ütemet is.

A DUIHK Befektetői Hangulat Indexe és a magyar bruttó hazai termék alakulása

* GDP: volumenváltozás az előző évhez, százalékban. 2017: a DUIHK előrejelzése
Forrás: DUIHK, KSH

A. Melléklet:

A felmérés részletes eredményei

	1.1 Hogyan vélekedik Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetéről?			1.2 Hogyan vélekedik a magyar gazdaság idei kilátásairól az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz	javul	nem változik	rosszabb
2005	21	64	15	24	57	19
2006	13	68	19	19	57	24
2007	5	58	37	14	36	50
2008	1	42	57	19	45	36
2009	1	16	83	1	10	89
2010	3	34	63	16	56	28
2011	2	54	44	49	39	13
2012	2	30	68	10	36	55
2013	4	39	57	22	45	33
2014	11	49	39	35	52	13
2015	20	56	24	32	47	21
2016	31	54	15	34	51	15
2017	37	54	10	35	54	10
Régiós átlag 2017	30	49	21	32	54	14

	1.3 Hogyan vélekedik saját ágazatának jelenlegi helyzetéről?			1.4 Hogyan alakul ágazatának helyzete az idén, az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz	javul	nem változik	rosszabb
2005				26	53	21
2006				27	48	25
2007				23	46	30
2008				22	51	27
2009				1	24	75
2010				21	55	23
2011				46	40	14
2012				9	47	43
2013	15	40	45	11	57	32
2014	25	43	32	30	54	16
2015	26	50	24	30	52	18
2016	33	49	18	31	53	16
2017	46	42	11	35	56	9
Régiós átlag 2016	36	49	15	39	51	10

	1.5 Hogyan vélekedik saját vállalatának jelenlegi üzleti helyzetéről?			1.6 Hogyan alakul saját vállalatának üzleti helyzete az idén az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz	javul	nem változik	rosszabb
2005	48	45	7	43	47	10
2006	44	45	11	45	43	12
2007	34	56	10	43	37	20
2008	36	52	12	37	50	13
2009	16	52	32	9	39	52
2010	20	53	27	35	44	21
2011	36	48	16	53	36	11
2012	31	52	17	24	49	27
2013	31	48	22	24	54	22
2014	43	42	15	42	44	13
2015	45	43	12	38	49	13
2016	52	41	7	42	48	10
2017	55	38	7	46	48	6
Régiós átlag 2017	56	39	5	58	36	6

	1.7 Hogyan alakul vállalatának idei árbevétele az előző évhez képest?			1.8 Hogyan alakul vállalatának idei export-árbevétele az előző évhez képest?		
	nő	nem változik	csökken	nő	nem változik	csökken
2005	61	27	12			
2006	69	23	9			
2007	61	26	13			
2008	62	25	13	39	58	3
2009	11	34	55	11	53	36
2010	39	40	21	24	65	12
2011	58	32	10	40	53	7
2012	31	45	24	27	61	11
2013	37	37	26	22	63	15
2014	55	32	13	41	55	4
2015	51	33	16	38	51	11
2016	56	35	10	41	52	7
2017	61	33	6	40	54	6
Régiós átlag 2017	64	29	7	42	54	4

	1.9 Hogyan változik vállalatának létszáma idén az előző évhez képest?			1.10 Hogyan alakulnak vállalatának idei beruházási kiadásai az előző évhez képest?		
	nő	nem változik	csökken	nő	nem változik	csökken
2005*	37	49	14	32	44	24
2006*	39	43	17	37	37	26
2007*	41	44	15	41	28	31
2008	39	48	13	28	48	24
2009	7	51	42	15	31	53
2010	21	55	24	19	46	35
2011	39	44	16	36	46	19

(folytatás)						
2012	26	53	20	24	46	30
2013	20	58	22	24	47	29
2014	29	56	15	27	50	22
2015	35	52	13	31	44	24
2016	43	43	14	38	48	15
2017	45	45	11	40	42	19
Régiós átlag 2017	43	49	7	41	46	13

* a beruházásokra vonatkozó kérdés esetén 2005-2007: 100%-ból hiányzó rész = „nem tervezünk beruházást”

1.11 Várhatóan hány százalékkal emelkednek vállalatának bérköltségei az idei évben?

	medián	számtani átlag*	tájékoztató adat: átlag-bruttókereset változása**
2012	5,0%	6,6%	7,2%
2013	5,0%	6,9%	3,6%
2014	4,0%	4,4%	4,3%
2015	4,0%	4,3%	3,9%
2016	5,0%	4,9%	5,4%
2017	7,0%	7,8 %	::

* Az alsó és felső öt szélsőséges értéktől megtisztítva.

** versenyszféra, forrás: KSH.

2. Mennyire elégedett az adott tényezőkkel?

1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen

2.A) A válaszok eloszlása – 2017 (százalékban)

	1	2	3	4	5
Gazdaságpolitikai tényezők					
2.1 EU-tagság	34	42	20	3	2
2.2 Közigazgatási rendszer	1	18	45	28	9
2.3 Adórendszer és -igazgatás	0	17	38	34	12
2.4 Adóterhek	3	18	39	31	10
2.5 Állami és EU-támogatások hozzáférhetősége	3	16	30	30	21
2.6 Jobbiztonság	1	23	32	25	19
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	1	7	23	33	35
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	3	13	25	35	25
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	1	7	16	31	45
2.10 Politikai stabilitás	4	17	33	25	20
Működési környezet					
2.11 Infrastruktúra (közlek., kommunikáció, energia)	3	38	37	20	2
2.12 A K+F feltételrendszere	1	18	48	27	5
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége	4	28	45	19	4
2.14 Fizetési fegyelem	2	37	40	17	4
Munkaerő-piaci tényezők					
2.15 Munkaköltségek	3	25	47	20	5
2.16 A dolgozók termelékenység és motiváltsága	4	33	39	21	3
2.17 A munkavállalók képzettsége	6	30	39	23	2
2.18 A felsőoktatás minősége	3	31	44	18	4
2.19 A szakképzés minősége	2	10	45	33	11
2.20 A munkajog rugalmassága	5	25	40	27	3
2.21 A szakképzett munkaerő rendelkezésre állása	1	4	20	48	27

2.B) Átlagos elégedettség értéke 2005-2017 *

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gazdaságpolitikai tényezők													
2.1 EU-tagság	::	2,72	2,58	2,52	2,49	2,57	2,42	2,23	2,38	2,14	2,03	2,06	1.98
2.2 Közigazgatási rendszer	3,58	3,62	3,68	3,77	4,00	4,00	3,50	3,64	3,51	3,47	3,45	3,43	3.26
2.3 Adórendszer, és - hivatal	3,63	3,52	3,73	3,96	4,22	4,12	3,46	3,88	3,84	3,70	3,78	3,55	3.28
2.4 Adóterhek	3,65	3,52	3,88	4,22	4,29	4,21	3,28	3,81	3,79	3,59	3,56	3,40	3.39
2.5 Állami / EU-támogatások hozzáférhetősége	3,43	3,39	3,36	3,31	3,31	3,36	3,19	3,52	3,53	3,52	3,40	3,32	3.51
2.6 Jogbiztonság	2,80	2,87	2,96	3,00	3,34	3,39	3,43	3,86	3,61	3,57	3,74	3,55	3.38
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	3,48	3,66	3,61	3,73	3,77	3,90	3,66	3,97	3,84	3,95	4,03	3,94	3.93
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	3,25	3,45	3,74	3,74	4,15	::	::	4,50	4,17	3,92	4,10	3,73	3.66
2.9 Korrupció és bűnözés elleni fellépés	3,60	3,55	3,73	3,72	4,03	4,11	3,74	4,08	3,83	3,97	4,12	4,10	4.12
2.10 Politikai stabilitás	2,67	2,91	3,46	3,33	3,67	3,53	3,17	3,82	3,75	3,52	3,57	3,34	3.39
Működési környezet													
2.11 Infrastruktúra (közlek.,komm., energia)	3,03	3,11	2,83	2,93	3,61	3,28	3,10	2,92	2,88	2,82	2,82	2,72	2.81
2.12 A K+F feltételrendszere	3,07	3,15	3,03	3,17	3,15	3,25	3,14	3,47	3,37	3,18	3,18	3,21	3.17
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége	2,74	2,64	2,69	2,75	2,75	2,75	2,64	2,82	2,78	2,76	2,82	2,93	2.92
2.14 Fizetési fegyelem	3,26	3,25	3,13	3,37	3,51	3,42	3,28	3,35	3,47	3,32	3,07	2,99	2.86
Munkaerő-piaci tényezők													
2.15 Munkaköltségek	3,00	2,89	3,20	3,42	3,53	3,33	3,03	3,13	3,20	2,88	2,83	2,83	2.98
2.16 Dolgozók termelékenysége, motiváltsága	2,79	2,81	2,69	2,81	2,73	2,67	2,56	2,65	2,74	2,61	2,59	2,63	2.85
2.17 A munkavállalók képzettsége	2,64	2,67	2,70	2,75	2,62	2,57	2,56	2,46	2,64	2,47	2,58	2,66	2.84
2.18 A felsőoktatás minősége	::	::	::	::	2,98	2,86	3,02	2,77	2,82	2,71	2,82	2,89	2.88
2.19 A szakképzés minősége	::	::	::	::	3,24	3,19	3,22	3,36	3,36	3,22	3,32	3,43	3.41
2.20 A munkajog rugalmassága	3,24	3,22	3,13	3,24	3,32	3,24	3,12	3,39	3,06	2,97	3,00	2,89	2.99
2.21 Szakemberek rendelkezésre állása	3,14	3,11	3,25	3,35	3,17	2,94	2,84	3,12	3,11	3,09	3,26	3,56	3.94

:: a kérdés az adott évben nem szerepelt.

* átlagérték: az adott válaszok (1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen) számtani átlaga

2.C) Magyar helyezés a nemzetközi AHK-felmérésben az adott tényező tekintetében *

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gazdaságpolitikai tényezők												
2.1 EU-tagság	9	9	7	8	9	9	8	10	9	8	9	9
2.2 Közigazgatási rendszer	8	9	6	12	11	6	9	6	7	7	7	4
2.3 Adórendszer, és - hivatal	12	12	10	15	15	10	13	12	10	12	8	7
2.4 Adóterhek	12	11	11	15	15	11	13	14	11	13	9	6
2.5 Állami/EU-támogatások hozzáférhetősége	4	5	2	5	5	5	7	10	9	8	7	11
2.6 Jogbiztonság	2	3	2	5	5	5	12	7	5	11	7	6
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	9	8	4	8	12	6	14	9	9	13	11	11
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	11	12	9	13	::	::	16	15	11	15	9	9
2.9 Korrupció és bűnözés elleni fellépés	5	5	3	12	13	7	11	8	8	12	11	12
2.10 Politikai stabilitás	8	11	8	12	11	9	13	12	8	11	8	9
Működési környezet												
2.11 Infrastruktúra (közlek., komm., energia)	6	1	2	10	8	5	7	5	4	3	4	7
2.12 A K+F feltételrendszere	5	3	1	3	5	3	10	6	5	7	7	7
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége	6	6	4	4	5	4	5	8	6	7	9	13
2.14 Fizetési fegyelem	10	9	9	11	8	6	9	9	8	6	6	4
Munkaerő-piaci tényezők												
2.15 Munkaköltségek	10	12	9	14	14	11	13	14	11	9	8	9
2.16 Dolgozók termelékenység, motiváltsága	11	6	6	7	7	6	6	14	9	9	11	15
2.17 A munkavállalók képzettsége	10	5	5	4	4	5	6	10	4	8	9	10
2.18 A felsőoktatás minősége	::	::	::	8	7	9	8	10	8	12	11	9
2.19 A szakképzés minősége	::	::	::	6	6	10	11	12	6	10	10	9
2.20 A munkajog rugalmassága	9	5	3	6	9	4	11	4	3	2	2	3
2.21 Szakemberek rendelkezésre állása	9	5	3	6	8	6	10	10	7	11	14	14

* a 2.B táblázat szerint képzett átlagértékek alapján. :: a kérdés az adott évben nem szerepelt a kérdőívben.

3. Kíváncos-e az euró bevezetése Magyarországon?

	igen	Nem	nincs véleményem
2005	90	3	8
2006	84	10	6
2007	85	8	7
2008	81	15	4
2009	94	3	4
2010	86	8	6
2011	78	15	6
2012	61	30	9
2013	56	29	15
2014	55	34	11
2015	56	30	14
2016	52	32	16
2017	51	30	19

4. Ma ismét Magyarországot választaná befektetési helyszínnek?

	igen	nem
2005	79	21
2006	78	22
2007	75	25
2008	73	27
2009	80	20
2010	80	20
2011	83	17
2012	71	29
2013	73	27
2014	75	25
2015	71	29
2016	80	20
2017	81	19
Régiós átlag 2017	84	16

5. Hogyan értékeli a jelenlegi kormány munkáját?

	jó	kielégítő	rossz	nincs véleményem
2010	41	39	20	---*
2011	13	40	34	13
2012	8	16	58	18
2013	10	34	43	13
2014	17	30	37	16
2015	11	32	48	8
2016	17	44	34	6
2017	14	43	32	11

* „nincs véleményem” nem szerepelt a lehetséges válaszok között

6. Milyen hatással vannak az EU-alapokból nyújtott támogatások az Ön beruházási döntéseire?

	2015	2016	2017
Döntő hatással	7	3	6
Nagy mértékben befolyásolják a döntést	16	17	13
Csekély mértékben befolyásolják a döntést	29	29	23
Egyáltalán nem relevánsak	20	18	23
Nem veszünk igénybe uniós támogatást	28	32	34

7. Mennyire vonzó az adott ország, mint befektetési helyszín?

A nemzetközi „AHK konjunktúra-felmérés – Közép- és Kelet-Európa 2017” felmérés eredményei!

(Az adott ország helyezése az adott évben*)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Csehország	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Lengyelország	8	9	4	4	2	2	2	1	1	1	2	2
Szlovákia	3	3	3	2	4	4	3	4	4	4	3	3
Észtország	4	4	6	6	8	5	4	3	3	3	4	4
Szlovénia	2	2	2	3	3	3	5	5	5	5	5	5
Lettország	7	5	7	11	13	9	8	7	6	6	6	6
Horvátország	9	7	11	5	5	7	6	6	8	8	8	7
Litvánia	6	6	8	10	10	6	9	8	7	7	7	8
Magyarország	5	8	5	9	7	10	13	10	9	9	9	9
Románia	12	10	9	8	9	11	10	11	11	10	10	10
Szerbia	14	14	14	13	11	12	11	12	12	11	11	11
Bulgária	11	11	12	12	12	13	12	14	14	12	12	12
Oroszország	13	12	10	7	6	8	7	9	10	15	15	13
Macedónia	::	16	15	16	16	16	16	15	13	13	13	14
Montenegró	::	15	16	15	15	15	14	16	15	14	14	15
Ukrajna	10	13	13	14	14	14	15	13	17	20	18	16
Fehérorosz.	::	::	::	::	18	18	18	19	19	17	17	17
Bosznia-Herceg.	::	17	17	17	17	17	17	17	16	16	16	18
Koszovó	::	::	::	::	::	20	20	18	18	19	20	19
Albánia	::	18	18	18	19	19	19	20	20	18	19	20

* rangsorolás: Az adott országra a felmérésben résztvevő országokban leadott értékelés (1-6) átlaga szerint (Az értékelt országban „ön-magára” adott értéket figyelmen kívül hagyása mellett.)

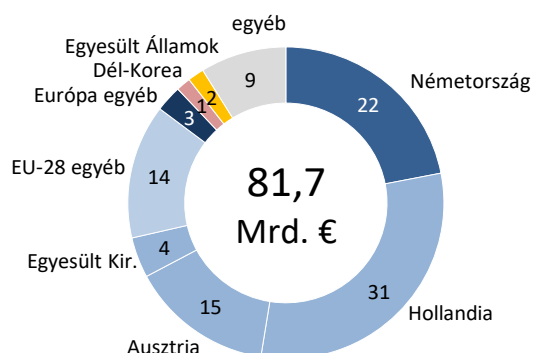
:: az adott évben nem szerepelt az értékelhető országok között.

B. Melléklet:

Külföldi működőtőke-befektetések

Közvetlen tőkebefektetések Magyarországon a befektető országa szerint *

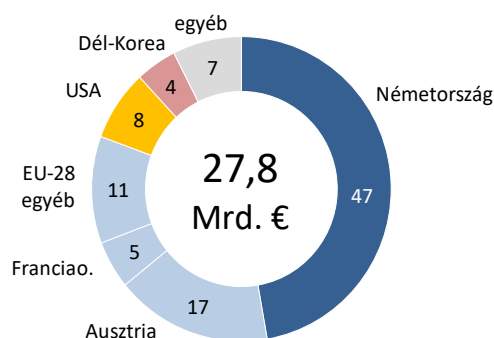
állomány, 2015. dec. 31-én, részesedés százalékban

csak részesedések, adósságtípusú tőke nélkül
Forrás: MNB, saját számítások

Újrabefektetett jövedelmek Magyarországon a befektető országa szerint

1999-2015. évi forgalmak kumulált összege, részesedés százalékban

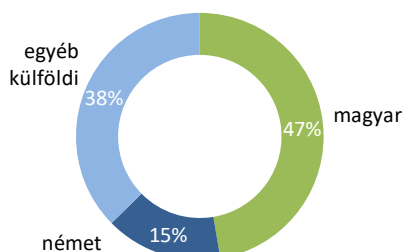

Forrás: MNB, saját számítások

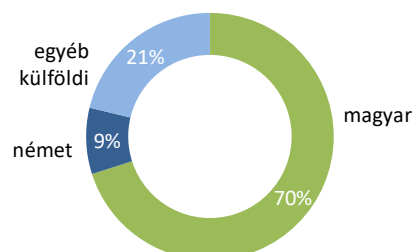
Közvetlen tőkebefektetések szerepe Magyarországon (FATS-statisztika) – 2014

Tulajdonosi csoportok részesedése az adott mutatóból *

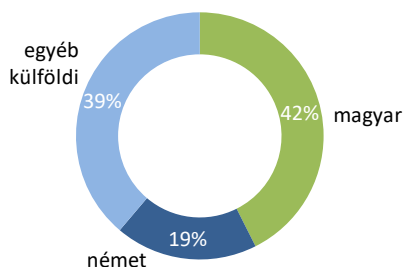
Bruttó hozzáadott érték

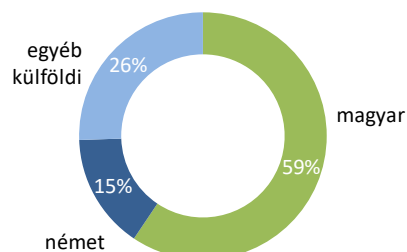
Alkalmazásban állók száma

Termelési érték

Bruttó tárgyi eszköz beruházás

* versenyszféra, pénzügyi szektor nélkül.

Megjegyzés: A FATS statisztika a befektetőket a végső tulajdonos alapján veszi számításba, amely nem feltétlenül azonos a közvetlen befektetővel.

Forrás: KSH (FATS statisztika), saját számítások

C. Melléklet:

Módszertani megjegyzések

A megkérdezésről

Megkérdezés formája:

- » A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) 1994 óta évente végez vállalati felmérést a gazdasági helyzet és az üzleti környezetre vonatkozóan.
- » A megkérdezés írásos kérdőíven alapul. Az összehasonlíthatóság érdekében 2005 óta a kérdések megfogalmazása változatlan. Néhány kérdésben ennél korábbi évekre is rendelkezésre állnak összehasonlítható adatok.
- » 2008 óta a kérdőív kitöltése online- felületen történik
- » A válaszok anonimizált formában kerülnek feldolgozásra.

Megkérdezés ideje:

- » A kérdőívet **2017. február 1. és március 3.** között lehetett megválaszolni.

Résztvevők

Magyarországi felmérés:

- » **A 2017. évi magyar felmérésben összesen 230 vállalatvezető vett részt.**
- » A 1999 és 2017 közötti felmérések résztvevőinek átlagos száma 185.

Nemzetközi felmérés:

- » A konjunktúrafelmérést 2006 óta azonos időben, és azonos tartalommal Közép- és Kelet-Európa több országában is végzik az ott működő német külkereskedelmi kamarák (AHK).
- » 2017-ban összesen 16 országban végezték a felmérést. A koszovói eredményeket a minta elégtelen nagysága miatt nem vettük figyelembe.
- » A nemzetközi „AHK konjunktúra-felmérés – Közép- és Kelet-Európa 2017” felmérésben 2017-ban (Koszovó nélkül) összesen **1.734** vállalatvezető vett részt.

A magyarországi minta összetétele

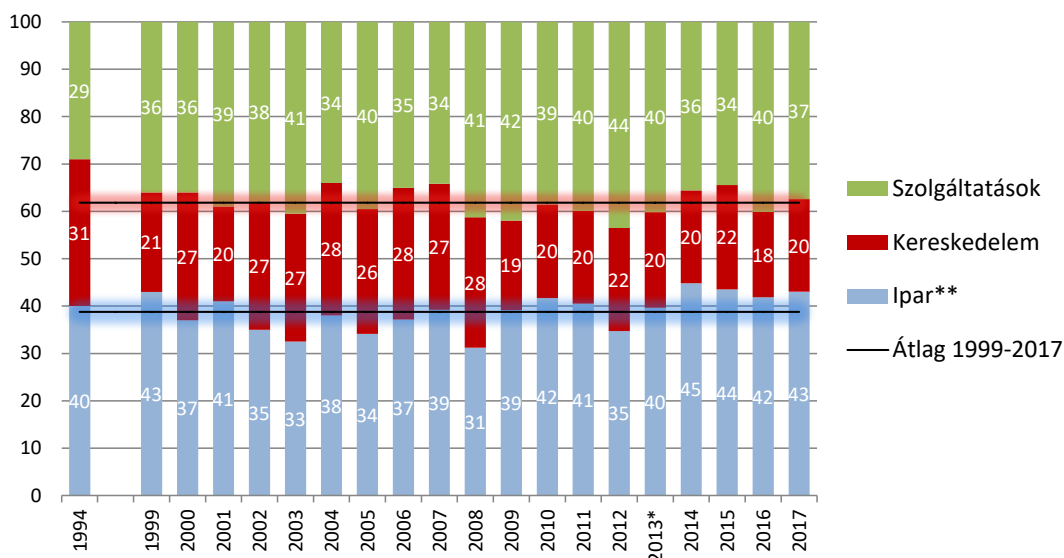
- » A válaszadó vállalatok összetétele ágazat, létszám, exporthányad és az anyavállalat székhelye szerint alapvetően megfelel a korábbi magyarországi felmérések átlagának, valamint a nemzetközi felmérésben résztvevők átlagának is. Ennek köszönhetően adott az eredmények összehasonlíthatósága mind időbeli, mind nemzetközi tekintetben.
- » **Fontos megjegyzés:** A „kereskedelem” kategória többségben nagykereskedelmi ill. külkereskedelmi vállalatokat (pl. import-cégeket) foglal magába, és csak kisebb részben kiskereskedelmi vállalatokat.

A résztvevők összetétele ágazat szerint (%)

Ágazat	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2016	Magyarországi felmérés 2017	Nemzetközi felmérés 2017
Feldolgozóipar	32	37	27
Építőipar	7	4	7
Energia-, gáz-, vízellátás	3	2	3
Kereskedelem*	20	20	19
Szolgáltatások	40	37	44

* túlnyomórészt nagy- és külkereskedelem

A magyar felmérés résztvevőinek összetétele ágazat szerint (%)

* újrászűzött arányok. ** feldolgozóipar, energia-/gáz-/vízellátás/hulladékgazdálkodás, építőipar

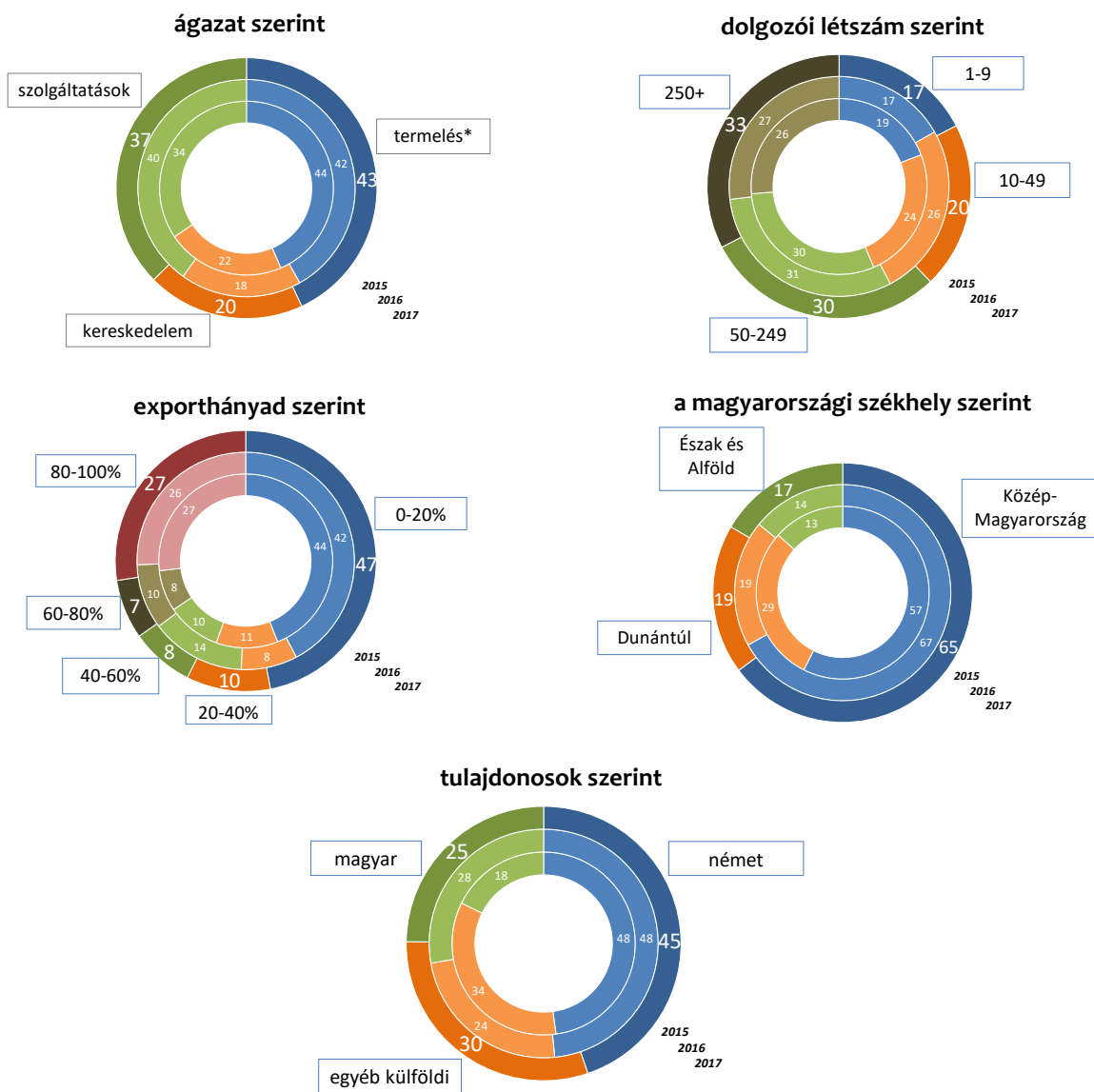
A résztvevők összetétele a dolgozói létszám szerint (%)

dolgozók létszáma	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2016	Magyarországi felmérés 2017	Nemzetközi felmérés 2017
1-9	24	17	22
10-49	26	20	30
50-249	28	30	27
250 fölött	22	33	21

A résztvevők összetétele az exporthányad szerint (%)

export aránya a teljes árbevételhez képest	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2016	Magyarországi felmérés 2017	Nemzetközi felmérés 2017
0 - 20%	49	47	51
20 - 40%	9	10	9
40 - 60%	9	8	9
60 - 80%	8	7	9
80 - 100%	25	27	21

A résztvevők összetétele (%)

* ipar: feldolgozóipar, építőipar és energia-/vízellátás

Statisztikai megjegyzések

Adatok:

- » Eltérő jelölés hiányában a számadatok az adott válasz a szóban forgó kérdésre kapott összes válaszhoz mért százalékos részarányát jelölik. Egy-egy kérdésnél a nevező tehát eltérhet az összes résztvevő számától (230).
- » Százalékban megadott részarányok esetében az összeg kerekítés miatt eltérhet 100%-tól.

Átlag

- » Eltérő jelölés hiányában „átlagon” a számtani átlagot értjük.
- » A „**régiós átlag**” a nemzetközi felmérésben résztvevő **országok** súlyozatlan átlaga (tehát nem a résztvevő vállalatoké).

1.1 – 1.10. kérdés: Gazdasági helyzet, várakozások

- » A **sorrendek** a pozitív és negatív válaszok egyenlegén alapulnak.

1.11. kérdés: Bérköltségek

- » „... tól - ... ig” típusú válaszok esetén a két érték számtani átlagát vettük figyelembe.

2. kérdés: Elégedettség

- » Az elégedettséget 1-től 5-ig terjedő skálán lehetett minősíteni:
1= *nagyon elégedett* / 2 = *elégedett* / 3 = *átlagos/semleges* / 4 = *elégedetlen* / 5 = *nagyon elégedetlen*
- » Ha másképp nem fogalmaz a szöveg, akkor az „elégedett” kifejezés az 1-es (nagyon elégedett) és 2-es (elégedett) válaszok együttes arányát jelöli, az „elégedetlen” kifejezés pedig a 4-es (elégedetlen) és 5-ös (nagyon elégedetlen) válaszok összegét.
- » Sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkal, más országokkal) az átlagértékeken (1 és 5 között) alapulnak.

7. kérdés: Befektetési célországok értékelése

- » Az értékelendő 20 célországot egy 1-től 6-ig terjedő skálán lehetett értékelni:
1= *nagyon vonzó* ... 6 = *nem vonzó*
- » Egy adott ország átlagos minősítése a felmérésben részt vevő országokban mért eredmények számtani átlaga. A saját országra adott („ön”-)értékelést nem vettük figyelembe.
- » A sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkal, más országokkal) ezen az átlagon alapulnak.

Befektetői Hangulat Index (BHI)

- » A DUIHK Befektetői Hangulat Indexét a felmérés eredményeiből határozzuk meg. Célja az adott évben várható gazdasági aktivitás szemléltetése. Ezért az index meghatározása során a felmérés azon eredményeit vesszük figyelembe, amelyek leginkább hatással vannak a vállalatok beruházási tevékenységére.
- » A mutató „+100” és „-100” közötti értékeket vehet fel, akárcsak valamennyi al-index és összetevő. A „+100”-as érték azt jelenti, hogy valamennyi befektető valamennyi az indexben felhasznált kérdésre a legkedvezőbb választ adta, azaz kivétel nélkül optimisták és elégedettek az üzleti környezettel; „-100” pontos érték esetén pedig valamennyi beruházó minden tekintetben borúlátó és elégedetlen az üzleti környezettel.
- » Az index négy al-indexből tevődik össze, utóbbiak pedig több egyéni komponensből. Az al-indexek és a komponensek súlyozása a rövid- és középtávú üzleti és beruházási döntésekben kifejtett relevancia alapján történt.

A BHI index összetevői

rész-indexek	súlyozás	komponensek
Üzleti helyzet	10%	nemzetgazdaság helyzete saját üzleti helyzet
Üzleti várakozások	50%	nemzetgazdasági kilátások saját üzleti várakozások árbevételre vonatkozó várakozások beruházási tervek
Beruházási környezet	35%	gazdaságpolitikai tényezők (8 összetevő) adózás, támogatások (3 összetevő) működési környezet (4 összetevő) munkaerő-piaci tényezők (6 összetevő)
Elkötelezettségi ráta	5%	Beruházási döntés megismétlése (4. kérdés)

Ország rövidítések

A felmérésben résztvevő országok	
AL	Albánia
BA	Bosznia-Hercegovina
BG	Bulgária
CZ	Csehország
EE	Észtország
HR	Horvátország
HU	Magyarország
KS *	Kosзовó
LT	Litvánia
LV	Lettország
MK	Macedónia
PL	Lengyelország
RO	Románia
RS	Szerbia
SI	Szlovénia
SK	Szlovákia
NM-13	Új EU-tagállamok 2004+2007+2013
EU-15	2004 előtti EU-tagállamok

Más rövidítések megfelelnek az Európai Bizottság hivatalos külkereskedelmi ország-jegyzékének (1833/2006. sz. rendelet, 2006. dec. 13.).

* 2017-ben a kosзовói eredményeket a minta elégtelen nagysága miatt nem vettük figyelembe

[illegible]

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features approximately 28 horizontal blue lines spaced evenly across the page. There are no margins, text, or other markings present.

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara

Partner a sikerhez

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) mintegy 900 tagvállalattal Magyarország legnagyobb bilaterális vállalati szövetsége. Alapítására 1993-ban került sor, feladata a német-magyar gazdasági kapcsolatok támogatása.

Céljaival és működési alapelveivel – kölcsönösség, pártpolitikai semlegesség, gyakorlati vállalati igények kielégítése – folytatja az 1920-ban alapított Német-Magyar Kereskedelmi Kamara hagyományait.

A DUIHK széleskörű lehetőségeket biztosít a közvetlen vállalati kapcsolatok megteremtéséhez, átfogó, gyakorlatorientált szolgáltatásokat és információkat nyújt konkrét üzleti kérdésekben, és képviseli tagjai érdekeit a nyilvánosság előtt és a gazdaságpolitikával folytatott párbeszédben.

A DUIHK legfontosabb szolgáltatásai:

- Piacra lépési és telephelyre vonatkozó tanácsadás
- Üzleti partnerek közvetítése
- Szakvásári szolgáltatások
- Jogi tanácsadás
- Gazdasági és piaci információk
- Képzés és továbbképzés
- Rendezvényszervezés
- Hirdetési lehetőségek nyomtatott és online kiadványainkban

A 130 német külkereskedelmi kamarából álló, a világ 90 országára kiterjedő hálózat részeként a DUIHK mindkét ország vállalatai számára professzionális támogatást kínál a sikeres külföldi üzleti tevékenységhez.

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

WORLD
FINANCE

BEST COMMERCIAL BANK,
GERMANY

2016

COMMERZBANK

At your side worldwide.

Leverage our worldwide presence to
increase your corporate success.

Commerzbank Zrt., 1054 Budapest, Széchenyi rakpart 8., www.commerzbank.hu

The magazine's readership selected a list of nominees, which were judged by financial experts and editors, who honoured Commerzbank for its market position, innovation and international expertise. World Finance, 07/08 2016 Issue

COMMERZBANK

The bank at your side

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúraajelentés

H-1024 Budapest, Lövház u. 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-mail: Info@ahkungarn.hu

2017

www.duihk.hu